Franjinim stopama

Široki Brijeg, prosinac 2023. | Broj 4 (49) | Cijena 3 KM
List Franjevačkog svjetovnog reda i štovatelja svetog Franje

Činiti što Bog čini u Božiću....4
Greccio - 800 godina od prvih jaslica....6
Mir se svijetu navješta....8
Ovdje je uvijek Božić....10
I Riječ je tijelom postala....12
U hladan svijet dolazi Riječ....13
Intenzivna njega fra Željka Barbarića....14
Nepoznato u nama....17
Značaj i uloga medija u obiteljima....20
Voda Bogojavljenja i voda Krštenja....22
Fra Rudo Jurić....24
Tragedija pred mostarskom katedralom....25
Paolo Pio Perazzo - zaposlenik željeznice....26
Uvijek se netko moli na njihovu grobu....28
Uzorni likovi naših trećarica....30
Malenost - najvažnija Franjina osobina....32
Opomena VI. 34
Hodočašće u Asiz OFS-a Međugorje....36
Novo vijeće OFS-a Međugorja....38
Novo vijeće OFS-a Čitluka....39
Sjednica nacionalnog vijeća OFS-a....41
Održana Generalka duše....46
Izložba jaslica u Kosači....48
Kronika događanja u bratstvima OFS Hercegovine....52
Đakonsko ređenje u Mostaru....58
Trećari ili bećari....62

Franjinim stopama
List Franjevačkog svjetovnog reda i štovatelja sv. Franje

Broj 4 (49), godište XIII.

UTEMELJITELJ I NAKLADNIK: Vijeće mjesnog bratstva Franjevačkog svjetovnog reda Široki Brijeg

UREDNIČKO VIJEĆE: Mirela Barbarić, Josipa Begić, fra Dane Karačić, Božica Lončar, Mirela Lovrić, Ana Naletilić, Matea Soldo i Marija Zelenika

SURADNICI: fra Ante Marić, fra Mladen Rozić, fra Josip Vlašić, s. Dominika Anić, fra Antonio Musa, Marija Krešić, Magdalena Vukoja, Zoran Kolobara, Lucija Naletilić, Vesna Šimić, Mirjana Ćavar, Monika Naletilić, Davorka Eljuga, Vinko Sliško, Marija Dilber, Marija Brkić, Mladen Bosankić, Tina Vidić, Dragana Lasić, Antonia Bubalo, Milena Leventić i Monika Penavić

TEOLOŠKA REDAKTURA: fra Dane Karačić
LEKTURA: Mirela Lovrić i Ana Naletilić
GRAFIČKI UREDNIK: Mateo Rezić
NASLOVNICA: Mateo Rezić
TISAK: Logotip, Široki Brijeg

ADRESA UREDNIŠTVA: A. Stepinca 14, Široki Brijeg
E-MAIL: stopamafranjinim@gmail.com

ISSN 2232-8580
U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i odredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi "mučenik", "mučeništvo", "čudesa" i slično imaju u ovom listu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.
List Franjinim stopama je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i sporta Županije Zapadnohercegovačke, pod rednim brojem 20., stranica 0020, dana 6. travnja 2011.
Svoje dobrovoljne priloge za potporu lista Franjinim stopama možete slati na račun:
Franjevački samostan Uznesenja BDM Podračun Franjevačkog svjetovnog reda
Unicredit Bank d.d. Mostar br. 3382202257080158

Dragi naši čitatelji,

u rukama držite novi broj našeg i vašeg lista Franjinim stopama. Ovaj broj izašao je pred Božić i prilika je svima nama da se pripremimo za rođenje malenog Isusa. Pripreme za ovaj blagdan već su pri kraju i Isus samo što nije došao, ali možda će nekome upravo tekstovi koje smo za vas pripremili u ovom broju biti poticaj da drugačije doživi Božić. Možemo pronaći malo vremena za napuniti svoja srca štivom koje možete upravo ovdje pročitati.

O Božiću za vas pišu fra Antonio Musa, Marija Krešić, Marija Zelenika, Mirela Lovrić i Lucija Naletilić. Donosimo vam i dva intervjua s našim fratrima; u Drugoj strani priče, Zoran Kolobara razgovarao je s fra Željkom Barbarićem, a sestra Mirela Lovrić je razgovarala s fra Mićom Stojićem. S. Dominika Anić ovaj put piše o strahu od nepoznatog, fra Mladen Rozić dotaknuo se uloge medija u obiteljima. Matea Soldo piše o vodi Bogojavljenja i vodi Krštenja u Liturgijskom kutku, dok fra Ante Marić nastavlja s Opomenama sv. Franje, a naš područni duhovnik OFS-a fra Josip Vlašić podučava nas o najvažnijoj Franjinoj osobini. U dijelu gdje pišemo o životu u bratstvu možete pročitati o izložbi jaslica koja je otvorena do Božića u Hrvatskom domu Hercega Stjepana Kosače u Mostaru.

Naš fra Dane nastavlja s Ratnim crticama iz Mostara te s predstavljanjem trećara kojih se vrijedi prisjetiti. I ovaj put možete pročitati vijesti iz života Crkve, kroniku događaja u Hercegovačkom područnom bratstvu, o našim pokojnicima, krštenim i vjenčanima. Na kraju, tu je i naša Boška koja uvijek na svoj način izmami osmijeh na lice. Trudili smo se da se za svakoga nađe poneka korisna riječ. Neka vam čitanje bude ugodno i korisno, a uredništvo našeg lista vam zahvaljuje što nas čitate i tako podržavate naš rad.

Na dobro vam došao Božić i sveto Porođenje Isusovo. U novoj godini koja je pred nama neka vas prati Božji blagoslov i mir.

Uredništvo lista

Konferencija franjevačke obitelji

Prot. br. 31/2023

Asiz, 4. listopada 2023.
Svetkovina serafskog oca sv. Franje

Svoj

Braći i sestrama franjevačke obitelji

Potpuni oprost prigodom osamstote obljetnice Božića u Grecciu svetoga Franje Asiškoga

Draga braćo i sestre,
Gospodin vam dao mir!

Pišemo vam iz Asiza, gdje smo se okupili povodom proslave blagdana našega serafskog Oca, da bismo s vama podijelili veliki dar i povlasticu koju nam udjeljuje Sveti Otac prigodom 800 godina Božića u Grecciu. Sveti Franjo se na tom mjestu htio prisjetiti rođenja Gospodinova da bi krenuvši od jaslica stigao do euharistijskog slavlja, gdje je Isus Krist prisutan u kruhu i vinu.

U okviru obilježavanja ove osamstote obljetnice, dana 17. travnja 2023., uputili smo Svetom Ocu sljedeću molbu: „poradi promicanja duhovne obnove vjernikâ i rasta milosti, molimo da se od svetkovine Bezgrješnog začeća Blažene Djevice Marije, 8. prosinca 2023., do blagdana Prikazanja Gospodina našega Isusa Krista u Hramu, 2. veljače 2024., svi vjernici koji dođu u crkve franjevačkih obitelji diljem svijeta te ostajući u molitvi pred jaslicama postavljenim u crkvama, mogu dobiti potpuni oprost pod uobičajenim uvjetima. Isto tako, oni koji su bolesni ili ne mogu fizički sudjelovati mogu jednako primiti plod oprosta, prinoseći svoje patnje Gospodinu ili vršeći neku odobrenu pobožnost.“ Apostolska pokorničarna prihvatila je našu molbu, dajući i pravo da je javno objavimo.

Stoga, u svim crkvama koje su povjerene našoj pastoralnoj brizi, od 8. prosinca 2023. do 2. veljače 2024., svim vjernicima će biti moguće dobiti potpuni oprost, pod uobičajenim uvjetima.

Molimo vas da razglasite ovu povlasticu, koja se lijepo uklapa i u poseban odnos svetoga Franje sa Crkvom, kada je od Pape zatražio oprost za one koji su posjetili Porcijunkulu. Želimo da u cijeloj franjevačkoj obitelji ta povlastica bude prilika za zajedništvo i duhovnu obnovu svakom bratu i sestri. Neka Gospodin podupre sve vaše korake i pokaže vam svoje milosrđe!

Vaši Generalni ministri i Predsjednik

Činiti što Bog čini u Božiću

fra Antonio Musa, OFM

Sjedili smo oko vatre i u hladnoj noći promišljali o svetim božićnim danima koji su pred nama. Igra vatre i sjene pred našim očima kao da je oslikavala Božju pobjedu nad tamom, koja se obistinila u dolasku betlehemskog svjetla na svijet. Otkako je Krist one hladne noći sišao među nas u uboštvu jaslica, u svijetu nije nestalo ni topline niti sjaja, makar nam se ponekad tako činilo.

-Znaš – napokon progovori moj sustolnik otpijajući gutljaj crnoga vina – u mislima mi je Ivan. Bog mu dao pokoj. Kakav je to čovjek bio! Znaš li ti da bi on ovih dana pred Božić svim svojim susjedima za koje je znao da su u potrebi donio svega u kuću. Hrane, pića, slatka i slana– ništa im nije falilo. A onda i nešto za djecu. I kad bi mu drugi govorili da to ne treba činiti, jer mnogi među njima mu ionako duguju novac, Ivan bi odgovorio: 'Nek' i oni znaju da je Božić!' U tišini su nam se pogledi sreli i zahvalno je sjećanje ispunilo naša srca. Nedostajao nam je prijatelj, suputnik, član naše velike obitelji, skrbni otac i radosni svjedok. Sjećali smo se, svaki za sebe, svih onih lijepih trenutaka što nadahnjuju. Božić je u nama budio mnogo nostalgije za onima koji su blizu i onima koji su daleko. I za onima koji su pošli onkraj one rijeke preko koje svima nama treba poći. Kako bi večeras bilo lijepo sa svima njima još jednom sjediti uz vatru i otpijati crno vino.

Nek' i oni znaju da je Božić! – odzvanjale su ove riječi mojim mislima. Sjećam se kako su mi stari ljudi u Hercegovini znali posvjedočiti kako je Božić, unatoč sirotinji koja im je svima bila zajednička, bio svečano proslavljen.

Najbolje se čuvalo za taj dan, te bi blagdanski stol bio uvelike drugačiji od običnoga dana. Mnogi su mi znali kazati da su na Božić i stoci davali više sijena – pa da i oni znaju da je Božić. I srce je bilo lakše ispuniti Božjom ljubavlju kada su nam tijela ispunjena svim onim dobrim plodovima što nam ih Bog dariva.

I ako otvorimo Sveto pismo Novog zavjeta otkrit ćemo upravo to.

Isus nikada nije otvorio svoja usta za propovijed, a da prije nije svo jim djelom dotaknuo ljudsku bijedu. Tek kada bi pomogao siromahu, utješio nevoljnika, ozdravio bolesna i nahranio gladna – Isus bi počeo propovijedati. Znao je Gospodin dobro da je teško promišljati o nebeskim stvarnostima ako nam nedostaju one temeljne zemaljske.

Svijet je potreban betlehemske poruke služenja

U Božiću je Bog učinio nešto slično. Ušavši u našu ljudsku bijedu i našu ranjenu stvarnost, potrebnu njegove skrbi, blizine i lijeka, Bog se izložio i izloživši se omogućio nam da čujemo mudrost koju on s nama ima podijeliti, vjeru kojom nas ima obdariti, nadu kojom nas želi blagosloviti. Prije našeg uzdizanja k nebu, Bog je s neba sišao da nam pokaže kako se k nebu najlakše kroči silaženjem u potrebitost i služenjem onima oko nas.

Svijet u kojem je i danas krik milijuna djece, koji gladni i praznih želudaca odlaze na počinak, tako duboko potreban Božića i ove betlehemske poruke služenja. Svijet danas voli govoriti. I kršćani često vole vikati s krovova sve što bi trebalo promijeniti. Ipak, ne bismo smjeli s uma smetnuti da na to imamo pravo samo kada smo učinili ono što je Isus činio. -Znaš – prekide tišinu moj sustolnik – Ivan se nikada nije hvalio time što je činio. Naljutio se na mene kad sam jednom prilikom to ispričao pred ovećim društvom koje ga je poznavalo. Kazao mi je: 'Sad si mi možda oduzeo kartu u raj, jer svi znaju što sam napravio.'

Ipak, dobro je bilo da sam to ispričao, jer dok su se neki rugali njegovoj dobroti, Ivanov je primjer potaknuo mnoge da i oni isto čine.

Znadem to jer su mi u povjerenju rekli. Još jednom su nam pogledi u tišini kazali sve. Znao sam te večeri o čemu ću toga Božića propovijedati. Upijao sam svaki trenutak ove blagoslovljene večeri. Čuvati Božić u svom srcu znači čuvati Boga u srcu svijeta.

A Bog se čuva kada se čini ono što je i on činio. Toliki su među nama i danas potrebni. Potrebni smo kruha, riječi, praštanja, pomirbe, mira, istine i pravde. I sve nam to dobri Bog u Božiću daruje. Ivan je to znao. I kako je samo lijepo to znao posvjedočiti. Bio je s nama Ivan te večeri. Sa svakim gutljajem onog crnog vina, koje je i on volio, tješio nas je svojim primjerom. Pred nama se odvijala igra vatre i tame, i Bogu smo zahvaljivali što nam je ovaj dobri čovjek pokazao kako u svijetu neće nestati ni topline ni sjaja sve dok kršćani čine ono što je njihov Gospodin učinio u Betlehemu – u poniznosti služe jedni drugima.

GRECCIO – 800 godina od prvih jaslica

Marija Krešić, OFS

Tko god je bio na hodočašću u Svetoj Zemlji zna kako je to jedinstveno iskustvo. Na tom putovanju primiš obilje milosti i blagoslova. Poslije Svete Zemlje ništa nije isto. Sve događaje iz Evanđelja počinješ doživljavati intezivnije, na jedan novi način. Sjećam se da je meni povratak kući nakon hodočašća bio kao da sam umrla i bila u raju sedam dana i onda sam se opet vratila na zemlju. Plakala sam mjesec dana i samo sam se htjela vratiti na Tabor, gdje mi je lijepo bilo s Gospodinom.

I svakome određeno mjesto iz Svete Zemlje ostane posebno na srcu. Na jednom mjestu posebno doživiš kako te Nebo dotiče, oslobađa, mijenja i preobražava. Vjerujem da je sveti Franjo na svom putovanju u Svetu Zemlju doživio nešto jedinstveno kad je bio u Betlehemu. Biti nazočan u pećini u kojoj se rodio naš Gospodin Isus Krist sigurno je osobito djelovalo na našeg zaštitnika. On se vraća u Italiju, a ne može prestati razmišljati o događajima koji su se dogodili u Svetoj Zemlji. Toma Čelanski u Prvom životopisu o svetom Franji piše kako je sveti Franjo „u neprestanu razmatranju sebi dozivao u pamet Njegove riječi i pronicavošću duha opetovano je razmišljao o Njegovim djelima. Njegovu je pamet napose zaokupljala poniznost što se objavila Utjelovljenjem i ljubav što se očitovala u Muci; tako je jedva htio razmišljati o nečemu drugom.“

Bog je naša Majka

U takvom stanju sveti Franjo dolazi u Greccio i počinje propovijedati tamošnjem puku. U knjizi Brat iz Asiza Ignacio Larranaga prekrasno opisuje ovaj događaj. Tako piše Larranaga kako je sveti Franjo govorio narodu:

„Djeco moja, nijedno se dijete ne može samo za sebe brinuti i zato ne može nikoga ni ugroziti. Sve prima od drugih, i to nezasluženo. Ne zarađuje niti doprinosi, potpuno je ovisno o ljubavi drugih. Tako smo i mi u rukama Božjim. Djeco draga, Bog je naša Majka. On nas nosi u svom naručju, on nas vodi za ruku kroz život.“ I dalje opisuje kako je sveti Franjo nakon tih riječi zaplakao, a nakon njega „i narod je zaplakao. Kad se pribrao, počeo je govoriti o Betlehemskom Djetešcu, tako nježno da ga je potpuno obuzeo plač i morao je prestati.

Narod se počeo razilaziti, svi od prvoga do zadnjega brisali su oči. Nikada se nešto takvo do tad nije dogodilo.“ Poslije toga svetom Franji prilazi plemić Ivan Velita i povede ga do pećine koja se nalazila nedaleko od grada i ponudi je svetome Franji i njegovoj braći na korištenje za molitvu. Kad je sveti Franjo ugledao pećinu oduševio se jer ga je podsjetila na pećinu u Betlehemu gdje se prema tradiciji rodio Isus Krist. U tom trenutku sveti Franjo doživljava posebno nadahnuće. Njegove riječi upućene Ivanu Veliti prenosi Toma Čelanski ovako: „Ako želiš da ovogodišnji Božić proslavimo u Grecciu, požuri se i brižljivo pripravi što ću ti reći. Želio bih obnoviti uspomenu na ono Dijete koje je rođeno u Betlehemu i na njegove djetinje potrebe i neprilike, tj. kako je bilo smješteno u jaslice i položeno na slamu u nazočnosti vola i magarca da bi se to moglo tjelesnim očima gledati“. Plemić Ivan ne gubi vrijeme i odmah kreće napraviti što mu je svetac rekao. I tako se rodila ideja o živim jaslicama koja je i realizirana tog Božića 1223. godine u Grecciu. Svakome preporučujem da pročita i nastavak ovog izvješća Tome Čelanskoga o prvim jaslicama u Grecciu. Tekst je predivno napisan te je prikladan i za razmatranje. Upravo smo ove godine i dobili posebnu povlasticu od pape Franje da ako provedemo vrijeme u molitvi i razmatranju pred jaslicama, u bilo kojoj franjevačkoj crkvi, ove godine možemo dobiti potpuni oprost. Stoga smo ove godine posebno pozvani ne samo da po uzoru na našeg zaštitnika na pravimo jaslice u svojim crkvama i domovima nego da i razmatramo Utjelovljenje i rođenje našeg Spasitelja. Toma Čelanski piše kako je za vrijeme polnoćke jedan čovjek imao posebno viđenje: „Vidio je naime kako u jaslama leži prestrašeno Djetešce i Božjeg sveca koji Djetetu pristupa kao da ga hoće oda sna probuditi. To viđenje nije bilo neumjesno, jer je Dijete Isus bilo zaboravljeno u srcima mnogih u kojima je djelovanjem milosti po njegovu sluzi Franji bilo probuđeno i duboko utisnuto u vjerno pamćenje“.

Kao da u Božiću nigdje nema Slavljenika

U Franjino vrijeme nije se toliki značaj davao rođenju Isusa Krista. A vidimo da je sveti Franjo ovaj događaj posebno nosio na srcu. Svjesni smo da i danas nije ništa drugačije. Slavimo Božić, a kao da u tom Božiću nigdje nema Slavljenika. Sve je puno lampica, snjegovića, djedova Božićnjaka, orašara, vilenjaka i ne znam čega sve još ne, a kao da Isusa nema nigdje. Izbačen je i odbačen kao i za vrijeme svoga života. Smatram da smo kao vjernici i trećari pozvani ove godine posebno moliti na nakanu da se Isus vrati u središte proslave Božića. Da se kao što je to prikazano na mozaiku franjevačke crkve u Mostaru Isus rodi posebno u srcima ljudi. Neka ona

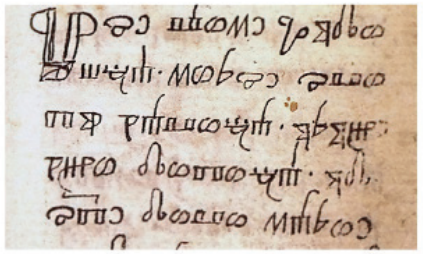
Jaslice koje je bratstvo OFS-a postavilo u jednu mostarsku ulicu

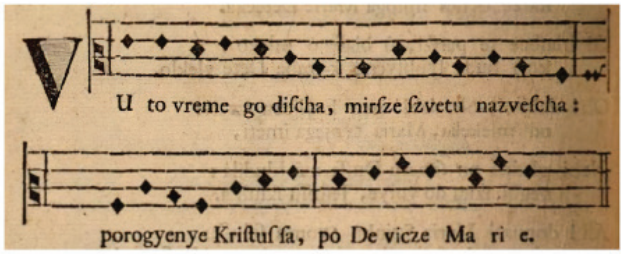
Da se kao što je to prikazano na mozaiku franjevačke crkve u Mostaru Isus rodi posebno u srcima ljudi.

Neka ona poznata pjesma: „All i want for Christmas is you“ (sve što želim za Božić si ti) bude ove godine: „All I want for Christmas is You Jesus“ (sve što želim za Božić si Ti Isuse).

Mir se svijetu naviješta

Marija Zelenika, OFS

Svaki put kada bih ove godine započela svoje promišljanje o Božiću, u misli mi je dolazila jedna pjesma. Jedna od poznatijih. Nekako već nakon Svih Svetih polako krenu „pripreme za Božić".

Namjerno stavljam pod navodnike, jer vjerujem, Isuse, da ti je odmah jasno da te takve pripreme nemaju previše veze s tvojim rođendanom, a upitno je imaju li ikako veze s njim. Pjesme, ukrasi, recepti – sve najednom postaje božićno i sve ima veze s Božićem – barem ovim zemaljskim. Komercijalnim. Malo po malo uvuče nam se svima pod kožu, htjeli mi to ili ne. Nekada u manjoj, nekada u većoj mjeri tako zahvati i mene. Međutim, ova pjesma nema veze s tim. Ova pjesma koja mi odjekuje u mislima zapravo odjekuje i u mom srcu, i mislim da je ona moja božićna želja. Moja molitva koja će me ove godine voditi do Božića.

Pjesma je to koju znam još iz djetinjstva i upravo me na takve Božiće ona podsjeća. Neke puno jednostavnije, svečanije, skromnije Božiće. Možda čak i radosnije. Zasigurno mirnije. Sjećam se i sada tog osjećaja, kada kao malena djevojčica stojim u našoj briškoj ljepotici za Božić. Vani je hladno, crkva je puna i ta svečanost se osjeća u zraku.

Mi maleni nadvirujemo se da vidimo jaslice, koliki su borovi ove godine i kakav je nakit na njima. Nije nikada bio isti na svim jelkama, niti usklađen, ali je bio prekrasan. Poslije bi mi – naravno – komentirali na kojoj jelki je bio najljepši. Razmišljam kako je bilo jednostavno staviti nakit – koji imaš. Koji se nije razbio od lani. Ne razmišljaš o usklađenosti, u kojem je stilu, jesi li trebao kupiti jedne ili druge nego – želiš da bude svečano, i to je ono što možeš staviti. Nema drugog.

Posebno se sjećam koliko je pjesma za Božić bila svečana. Naš crkveni veliki zbor! Tako jasno i glasno usklađeni. Baš su svečano i radosno pjevali da ti se srce ozari od miline. I ima jedna božićna pjesma koja nama malenima nije bila baš draga. Znali smo da dugo traje i pitali smo se uvijek hoće li se sve kitice pjevati. I upravo ta pjesma, meni sada dolazi u misli – njezini prvi stihovi.

U sve vrime godišta, mir se svijetu naviješta, porođenje djetića od Djevice Marije.

Danas mi ti stihovi tako jasno dolaze u misli. Kao da čujem kako započinje zbor, narod se priključuje. Pjevamo o miru. Na taj radosni blagdan, kada ti, maleni Isuse, dolaziš. Ti si se rodio i tvoje rođenje mi slavimo. Rodio si se da bi donio mir. Kaže pjesma – mir se svijetu naviješta. Mir.

I sada zatvorim oči i prisjećam se tog mira. Tog dječjeg mira. Jednostavnosti kakvu najbolje poznaju maleni, djeca. Jednostavnosti u kojoj si se ti rodio. Mogao si izabrati razno razne načine, ali si došao tiho, ponizno. Baš onako kako i dolaze djeca. Imaju sve što im je potrebno u naručju majke. Ne mare u kakvu su dekicu umotani, tko to sve oko njih ima. Na kakvom krevetiću leže. Mir. U naručju majke. Žeđa duša moja za takvim mirom danas.

Za takvom jednostavnošću. Žeđa srce čovječje za takvim mirom u ovom svijetu nemira, strke, zbrke i nereda. Ponekad se pitam gdje li je sada taj mir. Gdje li je danas, zašto ga nema? Gdje je taj mir u meni, u mom srcu, u našem gradu, našim obiteljima? Mir se svijetu naviješta,

ponovno čujem taj stih. Možda se na trenutak i uzoholim pa te optužujem. Ali ti strpljivo podnosiš i čekaš. Puštaš me da shvatim. Puštaš me da dođe u moje srce. Polagano. Porođenje djetića od Djevice Marije. Nema mira bez tebe. Znam. Božić je vrijeme kada se polagano okrećemo sebi, svojim obiteljima. Nekako se zatvaramo u toplinu svojih domova, sa svojim najbližima slavimo to naviještanje mira. Slavimo rođenje Isusa Krista, Spasitelja svijeta. Slavimo jer On donosi mir. Ne želim te izgubiti, Isuse. Ne želim da ti nestaneš iz mojih Božića, iz moga srca. Jer ako tebe izgubim, izgubila sam sve. Izgubila sam mir. A mislim da je težak život bez mira. Zato bih ovoga Božića htjela, mali Isuse, da spustiš svoj mir. Spusti svoj mir u naša srca. Onda će biti mir i u našim odnosima, mir u našim obiteljima. Ako je mir u našim obiteljima, možda će onda zavladati i na našim ulicama, u našim gradovima i selima. Možda, ali samo možda – onda mir zavlada i u našim državama. Spusti se, mali Isuse, na ovu zemlju. Podsjeti nas kako je malo potrebno da zavlada mir. Samo otvoriti vrata svog vlastitog srca i pustiti Tebe unutra. Onda mir dolazi. Sami ga ne možemo stvoriti. Svojim snagama mir ne možemo izgraditi. Potrebno je pustiti Tebe da se rodiš.

Zato, Isuse, rodi se na ovom našem komadiću zemlje. Rodi se na našem Brigu i ostalim crkvama ovog Božića. Podsjeti nas na jednostavnost, kada se imalo mnogo manje, ali se radovalo mnogo iskrenije. Podsjeti nas kako se čestita s osmijehom, kada gledaš bližnjega u oči. Podsjeti nas kako je toplo u zagrljaju. Podsjeti nas kako je radosno u zajedništvu. Podsjeti nas kako je moguće oprostiti, kako je moguće tražiti oproštenje. Podsjeti nas kako je malo potrebno za mir.

Ovdje je uvijek Božić

Mirela Lovrić, OFS

Bilo je ljetno vrijeme. Vrućina i sparina pratile su nas nakon izlaska iz autobusa dok smo se penjali na brdašce, odnosno spilju gdje je spomen-crkvica i mjesto gdje su nastale prve jaslice. Stigli smo u Greccio. Svetište na litici. Prije 800 godina sveti Franjo je u tim vrtačama, u tom kamenu i baš na toj strmini napravio prve jaslice. Dok smo se vozili prema tom mjestu, imali smo osjećaj da idemo prema našim brdovitim hercegovačkim selima, ništa posebno govorili smo, šuma kao i kod nas, brda i stijene također.

Zabit, rekli bi. Dok se vozimo, komentiramo koliko je tih samotnih mjesta u svom kraju Franjo imao, kuda je sve gazio i bit će da je i ovo jedno od njih. I bi tako. Pogled je pucao na rietinsku dolinu, oblaci su činili dojam još veće nadmorske visine nego je ona na kojoj smo bili, a mi smo radoznalo čekali ulazak u samostan, koji je kasnije izgrađen oko stijene u kojoj su bile prve jaslice. Greccio je u Franjino vrijeme bilo naseljeno mjesto, kao i danas, ali postojala su ta zabitnija, samotnija mjesta gdje se naš svetac zavlačio. Jedno takvo dobio je na dar od plemića Ivana, za osobnu molitvu Franje i njegove braće.

Koji su ga poznavali, znali su što Franjo voli. Ušli smo i oduševljeno promatrali unutrašnjost samostana, razgledali smo sobu/špilju u kojoj je spavao sv. Franjo kad bi ga put nanio prema Grecciu i kamen koji je prvi udomio likove za žive jaslice. Sve su te prostorije i hodnici davno napravljeni. Sve je to usko i nisko. Prošli smo do crkvice. U vrelini ljeta tražili smo i zaklon u crkvici, počela je misa, a fra Džoni je s oltara rekao: Na dobro vam došlo sveto Porođenje Isusovo!

Naš improvizirani, hodočasnički zbor pjevao je: Radujte se narodi... Iako je vani bilo preko 30 stupnjeva, naježurili smo se: ovdje je uvijek Božić! Misa je išla svojim tijekom, božićni je duh lebdio

Unutrašnjost crkve u Grecciu.

oko nas, nizale su se božićne pjesme, a na kraju smo svi jedni drugima čestitali Božić ljubeći se i grleći! Neobičan doživljaj Božića u vrelini ljeta. Bože, hvala ti!

Za našeg Franju, koji nam je ostavio tolika čuda, a živio je tako jednostavno štoviše prosto; za našu zajednicu u kojoj postojimo i imamo braću i sestre koje možeš zagrliti krajem ljeta i radosno reći: Sretan ti Božić!

Soba u kojoj je spavao sv. Franjo

Božićne šape na talijanskom brdu

Vidno radosni još smo malo bili na tom talijanskom brdu i ispred crkve stajali u krugu i razgovarali kako smo doživjeli lijepu misu, kad je netko naišao s pitanjem: Kome nisam čestitala Božić? I slijedeća sestra s upitom: 'Oće li ne'ko šapa i rakije? (al' stvarno). Talijanskom brdu nadodali smo našu Hercegovinu i naš običaj, te je najmlađa nevista nosila kolače između nas kako bi nas sve počastila! Pored crkve je nekoliko prostorija u kojima su izložene jaslice iz različitih krajeva svijeta i svake se mogu prepoznati po nečemu posebnom, svatko je donio jaslice koje govore o njegovoj zemlji

Dio špilje koja je udomila prve jaslice.

Ima i onih neutralnih, ali neobične izrade i materijala. Uglavnom, centar svita za jaslice! Ovdje je sve počelo, ovdje je centrala, odavde je ideja pošla svijetom i još uvijek nas privlači taj događaj rođenja Malog Djeteta u štalici, u uboštvu, među voljenim roditeljima, životinjama i priprostim pukom - pastirima. Al' priznadoše ga i mudraci. Priznadoše ga svi ljudi dobre volje! Silazak s brda uvijek nosi svoju težinu. Dobro nam je ovdje biti! nije prošlo, kao i obično – stvarnost zove. Još nekoliko dana proboravismo u Franjinom mistu i put nas vraća u pravu svakodnevicu, ali Božić u Grecciu živi u nama.

I Riječ je tijelom postala

Lucija Naletilić, OFS

Zašto je Isus – vječna Riječ Božja – postao čovjekom? U Vjerovanju ispovijedamo da je Isus, Sin Božji, „radi nas i radi našega spasenja sišao s nebesa".

Zbog grijeha naših praroditelja Adama i Eve u svijet su ušli grijeh i smrt. Svi ljudi, čak i ako nisu počinili teške grijehe, zbog istočnog grijeha postali su ranjivi i slabi. Iako je stvoren na sliku Božju, čovjek je zbog ranjene naravi postao podložan zamkama i napadima Zloga, od kojih se ne može obraniti svojim snagama – potrebna mu je milost Božja. „Riječ svoju posla da ih ozdravi i život im spasi od jame grobne." *(Ps 107,20)*

Razmišljajući o tajni Utjelovljenja Sina Božjega, neizbježna je misao o nedokučivoj i neograničenoj Božjoj ljubavi.

Sveti Ivan evanđelist piše: „Bog je tako ljubio svijet da nam je dao svog jedinorođenog Sina da nijedan koji u Njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni." *(Iv 3,16)* Da, svesilni Bog toliko je ljubio svoje stvorenje da je bio spreman učiniti sve da ga otkupi od grijeha i izbavi od besmisla. Bog, koji je stvorio svijet, Sunce, Mjesec i zvijezde, Bog, kojega se ne može ljudskim umom dokučiti, odlučuje u punini vremena postati jednim od nas.

Neshvatljiva je ta Božja ljubav, ta Njegova poniznost. Bog nas je mogao spasiti i na druge načine, no On nas je želio spasiti upravo tako da dođe na svijet kao maleno dijete. Uistinu je čudesno razmišljati o betlehemskoj

Federico Barocci, Rođenje Isusovo, 1597.

noći, toj najljepšoj noći u kojoj se rodio naš Spasitelj Isus – Svjetlo svijeta, da jednom zauvijek uništi tamu grijeha, koja je do tada vladala čovjekovim životom. Isusovim rođenjem svijetu je obnovljena nada. Počinje nešto novo – novo stvorenje. „Dok je mirna tišina svime vladala i noć brzim tijekom stigla do sredine puta svog, jurnula je tvoja svemoguća riječ s nebesa, s kraljevskih prijestolja, kao žestok ratnik u sredinu zemlje, propasti predane." *(Mudr 18, 14-15)* Budući da je čovječanstvo bilo u tako jadnom i nesretnom stanju, Bog se spustio u ljudsku narav da bi u njoj ostvario naše spasenje. „Utjelovljenjem se naime Sin Božji na neki način sjedinio sa svakim čovjekom. Radio je ljudskim rukama, razmišljao ljudskim umom, a odlučivao ljudskom voljom, ljubio je ljudskim srcem. Rođen od Marije Djevice, postao je uistinu jedan od nas, u svemu nama sličan osim u grijehu."*(Gaudium et Spes)* Koje je značenje Utjelovljenja za nas? Riječ je tijelom postala da nas spasi pomirujući nas s Bogom, našim Ocem. Božja nam se ljubav objavila tako što je Gospodin Bog poslao svoga jedinorođenoga Sina na svijet da živimo po Njemu *(v. 1 Iv 4,9)*. Bog nam želi dati nebo, želi nam dati Sebe, da budemo jedno s Njim. Riječ je tijelom postala da bismo mi mogli upoznati i iskusiti Božju ljubav.

Postoji veliki paradoks u otajstvu Utjelovljenja: Sin Božji uzima ljudsko tijelo da bismo mi mogli postati dionicima Njegova božanstva. Sveti Pavao zapisa: „Premda bogat, radi vas posta siromašan, da se vi Njegovim siromaštvom obogatite." *(2 Kor 8, 9)* Bogati – ne u materijalnim stvarima, već u stvarima koje traju vječno – životu i sreći s Bogom, Ocem, Sinom i Duhom Svetim. „O čudesne li zamjene! Stvoritelj roda ljudskoga uzeo je tijelo i udostojao se roditi od Djevice, bez sjemena posta čovjekom i obdari nas svojim božanstvom." *(antifona 1. Večernje, 1. siječnja – svetkovina Marije Bogorodice)* Gospodine, Bože naš, rođenjem Tvoga Sina iz bezgrešnog krila Tvoje službenice Marije, Tvoja slava poput kiše blagoslova pada na grijehom ranjeni svijet.

Dok slavimo Isusov prvi dolazak, molim Te, udijeli nam predokus radosti koju ćeš nam dati kada punina Njegove slave ispuni zemlju.

Na dobro vam došao Božić i sveto Porođenje Isusovo. Blagoslovljena vam nova, 2024. godina!

U hladan svijet dolazi Riječ...

Magdalena Vukoja, OFS

Hoćeš li Ga priznati?
Hoćeš li čekati, bdjeti?
Svladao te umor?
Boriš se za mir?
Hrveš se s vremenom?

Pazi...
Uzmiče čak i tama.
Uskliknuše anđeoski zvuci.

I gradić se osami
u tami one noći,
hladnoća se gura
da prekrije izraze usklika.
Al' ne pobjeđuje...

Zamisli taj prizor
hladnoga svijeta
prema svome Bogu!

Al' bdiju topla srca,
spremna samo za Njega,
koja će osvijetliti grad,
ugrijati grad...

Uzmiče tama, jer se dogodi
punina noći po Mariji, po punini,
punini radosti, koja donosi ključ
sigurnosti, u jednoj malenoj štalici.

Još imamo čast bdjeti...
Skupiti se klečeći uz malene jasle
u bilo koje doba dana, noći, godine.
I upijati milinu Njegove prisutnosti...

Marijo, prigrli nas uz jasle,
pokraj Isusa...
Plaštem zaštiti
od hladnoće i tame grada.

Intenzivna njega fra Željka Barbarića

Zoran Kolobara, OFS

Fra Željko Barbarić naš je fratar s trenutačnim dekretom u Svetoj Zemlji. Nakon djelovanja u Hercegovini, provincija ga šalje u SAD, gdje je dobio inspiraciju i duhovnu potrebu za napisati knjigu 'Intenzivna njega' što je bio i povod našeg razgovora. Budući da se dugo poznajemo s fra Željom bili smo na čekanju s intervjuom, jer je nakon izlaska knjige naš autor bio zatrpan pozivima i sastancima. Kao braća, čekali smo i dočekali. Nakon promocija u Zagrebu, Širokom Brijegu i Tomislavgradu evo nam fra Želje i u Franjinim stopama.

- Ako se ne varam, knjigu si napisao prije par godina, a tek ove objavio. Ima li tu neka pozadina, neki razlog ili je stvar čisto tehničke prirode?

Napisati knjigu je proces koji traje. Prvu knjigu sam pisao deset godina. A 'Intenzivna njega' je nastajala godinama, samo što ja toga nisam bio svjestan. Prvu, onu radnu verziju knjige napisao sam u proljeće 2020. godine dok sam još živio u New Yorku. I taj rukopis je odstajao jedno vrijeme. A onda je opet krenuo rad. Dao sam nekim ljudima da pročitaju, komentiraju, pa onda popravci, prepravci, detalji, lektura… A pronalazak izdavača je priča za sebe. Izdavačima sam ponudio jednu verziju za koju sam bio uvjeren da je to – to. Ipak, kad se krenulo u suradnju s Kršćanskom sadašnjosti, shvatio sam da tu ima još puno posla. Ali sve je išlo prema tome da knjiga bude što bolja.

- Može li onaj, tko poznaje bolje tebe i tvoje namjere, reći da je ovo svojevrsni krik hercegovačkog fratra koji ne djeluje u ove 3 hercegovačke provincijske županije i želi reći: „E ljudi/braćo, tu sam. Cijeli svijet je naš...”

Ako ciljamo na ono što želim poručiti s ovom knjigom, to je ostavljeno na milost i nemilost osobe koja bude čitala knjigu. Samo pisanje i objavljivanje tekstova se može opisati kao krik, ali može biti i tihi šapat, lagano uvezane priče i riječi koje pomalo plešu i lete do potencijalnih čitatelja. A na čitatelju je što vidi ili što želi vidjeti iz onoga što čita i upija.

- Zašto 'Intenzivna njega'? Je li pojam nužno isključivo medicinske terminologije zbog područja gdje si djelovao?

Pojam nije isključivo medicinski. Zato

i stoji podnaslov uz naslov knjige tek toliko da ne zbunimo potencijalne čitatelje i one koji se bave isključivo medicinom. Riječ terapija u prijevodu znači njega. A terapija i njega nadilaze samo usko medicinsko značenje. I sam razgovor je terapija – njega. A tih dana dok se događala knjiga, dok su nastajala poglavlja i dok su se razgovarali razgovori – pomalo je to sve izgledalo kao intenzivna njega.

- U 'Povratku prijatelja (ili o tome kako priča počinje)' pišeš o susretu s bakicom koja je sva sretna čekala tebe i njezinog unuka koji te najavio i kad ste došli - baba je ostala 'paf'. Da rezimiram, došao si u hlačama i majici bez habita, baba je rekla 'kakav ti je to fratar?'. Nije mi u životu presudna odjeća, tako ni svećenička/redovnička, ali je li ti nedorečen osjećaj ako su redovnici i svećenici bez ikakvog obilježja? Dakle, vidjeti fratra u habitu u nekim većim, a i manjim sredinama je prava rijetkost. Kad se izgubio osjećaj takve pripadnosti, kako netko može imati opravdanje za nenošenje habita koji je postao prigodna, a ne svakodnevna odjeća? Ne očekujem kostrijet, ali mi je osobno, a vjerujem i većini katolika draže vidjeti redovnika u habitu negoli u košulji i džemperu, sat na ruci, parfem...

Postojalo je vrijeme kad se nenošenje habita smatralo ozbiljnim prekršajem i grijehom. Možda je ovo vrijeme kad se habit nosi premalo. No i tada, a i danas, ništa se puno nije promijenilo u temelju stvari. Odijelo ne čini čovjeka. Uputio bih i na priču o fra Filipu, uz ovu prvu u knjizi koju navodite. Ta priča govori i o tom kako se fra Filipa moglo vidjeti u našem vrtu ili oko kuće bez habita, a ipak se na njemu moglo vidjeti, pročitati, osjetiti da taj ne može biti drugo nego fratar. I dan-danas srećem ljude koji su obučeni u odijela koja nešto predstavljaju, a stil života im je daleko od toga. Poznajem fratre koje nisam nikad vidio bez habita (a živim/živio sam s njima). Poznajem i fratre koje nikad nisam vidio u habitu (a živim/živio sam s njima). Ni jedna ni druga opcija mi nije baš mjerilo ispravnosti. Sreo sam nedavno i čovjeka obučenog kao Franjo Asiški u Asizu. I više njih obučenih kao Isus u Jeruzalemu… A ima i onaj dio kada smo mi fratri, posebno u Hercegovini, lišeni redovitih međuljudskih odnosa jer se franjevce drži ipak na jednoj uzvišenijoj razini. Ljudi se ponašaju drugačije jer je fratar tu negdje u društvu. Ponekad to djeluje umjetno. Koriste se riječi koje se inače ne koriste, izvlači se posuđe koje se inače ne koristi, čiste se sobe kao nikad prije ni poslije jer dolazi fratar u kuću… Habit zna privući, ali i odbiti ljude. Posebno van Hercegovine. Ali ostaje važno što je to što ja nudim svijetu. Ono što sam obukao na sebe ili ono što vadim iz obilja srca…

- Iako se u knjizi na dosta mjesta osjeti nostalgija ili barem sjeta na određene stvari iz prošlosti, ne bih rekao da si nostalgičan? Je li to nešto što čovjek može kontrolirati?

Kao što smo spomenuli u jednom od prethodnih pitanja, svakom čitatelju će za oko zapasti nešto što je tom čitatelju ili čitateljici osobno važno. Ono nešto gdje se može povezati s piscem. Tu nastaje ona veza između pisca i čitatelja, na neviđeno. Ne moramo se poznavati da bismo se prepoznali u napisanom. Zato i knjiga bude privlačna ili uspješna – ljudi se pronađu u knjizi. Nostalgija. Ima i toga. Može li se to kontrolirati – možda i može.

Ali čovjek ne može pobjeći od sebe.

- U jednom dijelu se dotičeš susreta s generalnim ministrom Reda (op. Michael A. Perry) i naglašavaš njegovu sliku polomljenih kostiju sa štakama, prima fratre s osmijehom, raspituje se za zajednicu i u njemu vidiš istinskog nasljednika svetog Franje. Što bi, po tvom mišljenju, značilo biti franjevac danas, što je franjevačka karizma danas? Možda gledam prekritično i subjektivno, ali ne vidim neku jasnu karizmu kao što se može vidjeti kod npr. salezijanaca ili skoro svih redova časnih sestara.

Svi mi tražimo način kako se ostvariti na najbolji mogući način u životu. Uspjeti u životu. Živjeti smislen život. U nedavnom susretu s dvojicom Židova povuklo se i to pitanje. Što mi radimo? Kakav je to naš život? U nedostatku vremena objasnio sam kratko da mi fratri zajedno živimo, molimo i radimo. Franjevačka karizma je širok pojam. I sam tražim odgovor na to pitanje. Kad susretnem svete fratre, ljude koji su pronašli dobitnu kombinaciju u formuli zajednica, molitva i rad, pronađem i poneki odgovor. I onda tražim dalje. Franjevačka karizma je široka lepeza. Naš samostan je čitav svijet. Naše djelovanje je široko, ali uvijek u duhu poniznosti, jednostavnosti, malenosti i služenja drugima. Trenutno djelujem kao franjevac u Svetoj Zemlji što je poprilično specifična misija, kao što je specifičan način franjevačkog života u Hercegovini, Brazilu, Vijetnamu ili Ruandi…

- Može li se na neki način reći da je knjiga 'hommage' zalutalom ili grešnom čovjeku? Dojma sam da je svaka od 34 priče zapravo priča o susretu i traganju.

Ovo je opet nešto što će čitatelji sami moći procijeniti i zaključiti. Jedan od predstavljača, fra Ivan Penavić, reče da je knjiga monumentum majci. Mojoj prijateljici Maji zapeli su za oko detalji koje opisujem, dnevne rutine na kojima se zaustavljam i to ju je potaklo da malo više proživljava i diše svoju svakodnevicu. Netko drugi mi opet reče da ima dojam da je proživio iste trenutke kao one koji su opisani u knjizi. A priče su svakako priče o traganju. Ja tražim. I ne bježim od toga. I zapišem ponešto o tome.

- Što ti je najupečatljivije iskustvo u radu s pacijentima u američkim klinikama, koju sliku bi posebno izdvojio?

Dvije slike. Jedna od mog prvog radnog dana. Pojavio sam se ujutro i išao u razgledavanje bolnice. Tek sam popodne dobio akreditaciju s mojim imenom i službom. Ujutro sastanak sa svim pacijentima u bolnici. Tek me tada predstavljaju u grupi pred svima. Komentar jednog pacijenta: „Mi smo mislili da si ti novi pacijent dok nismo vidjeli popodne i kod tebe akreditaciju." Druga slika je kraj jednog radnog dana u bolnici. Završio sam s administracijom i arhivirao sve što sam trebao. Ugledam pacijente gdje igraju neku društvenu igru u zajedničkoj prostoriji. I jednostavno im se pridružim u toj igri. Oni mi objašnjavaju pravila igre i mi se jako dobro zabavljamo još nekih sat vremena nakon radnog vremena. Prekovremeno dobra terapija.

- Vodio si, a i gorio za Framu, pričao o vjeronauku u školi (što bi i kako bi kao mladi 'profa'), o misama, filijalama, narodu s Briga i oko njega. Iako si fratar kojem je područje djelovanja cijeli svijet, je li ti teško palo u tako malo vremena svoj sigurni svijet zamijeniti onim američkim, a evo sad i izraelskim, budući da si na službi u Svetoj Zemlji?

Život me svako malo nagovorio na izlazak na pučinu i izlazak iz sigurnosti. Je li mi teško palo? Pa samo onako kako novi početci znaju teško pasti. U isti mah je to i teška i laka odluka. Otežavajuća i olakšavajuća. Započnimo ispočetka, govorio je sveti Franjo. Ostaviti sve iza sebe i krenuti iznova. Novi jezik, nova zemlja, nova kultura, novi ljudi, novi izazovi… Neprocjenjiva škola koja se ne može izučiti na nekakvim katedrama. Biti slobodan je istodobno teško i lako.

- Zadnje pitanje je namjerno ostavljeno za kraj kako ne bi 'spoilali' one koji još uvijek nisu kupili knjigu. Ali teško je odoljeti i ne upitati: „K'o je 'prijatelj' iz knjige?"

Konzultirao sam se s odvjetnikom oko ovog pitanja hahaha. Koristim pravo da ne odgovorim na pitanje jer bi me istinit odgovor izložio kaznenom gonjenju. (Ovdje zamislite moj osmijeh).

Nepoznato u nama

s. Dominika Anić, ŠSF

Svatko od nas ima svojih unutarnjih nepoznanica, skrivenih, tajnih mjesta, u koje rijetko sami zalazimo, a drugima nikako ne dopuštamo pristup. Štoviše, često se bojimo da drugi ne otkriju ta naša tajna, nerijetko i ranjiva mjesta, pa zato bježimo u prividnu sigurnost ili se skrivamo iza samouvjerenosti. Jedan čovjek, politički angažiran, kaže da je siguran samo onda kada nastupa i ima priliku pred drugima govoriti. Kad rabi oružje riječi, osjeća se jakim. Njegovi ponekad oštri govori daju mu osjećaj da se slušatelji plaše njegovih oštroumnih riječi. I on u tome uživa. Ali čim sjedne i bude primoran slušati što drugi govore, upada u paniku, jer drugi bi mogli otkriti što se zapravo krije iza njegove samouvjerene fasade. Kad se nađe u ulozi slušatelja, odmah postaje nesiguran. On se plaši

da bi drugi mogli prepoznati da se iza njegovih oštrih riječi skriva strah. Taj čovjek očito sam sebe ne poznaje dovoljno. I zato se plaši da bi drugi u njemu mogli otkriti nešto što je njemu samome još uvijek skriveno. On osjeća da je uz to što je siguran govornik još više čovjek osjetljiv na kritiku, ali bi to najradije prikrio. Ova druga – istina, nepoznata, ali stvarna slika – ne bi se smjela očitovati. Misli da to ne bi mogao izdržati.

Strah od nepoznatog

Svaki čovjek posjeduje određenu dozu straha pred nepoznatim, pogotovo kad je to nepoznato dio našega konkretnog života. S tom nepoznanicom o sebi mi živimo. Ponekad se neki od nas odvaže, pa posegnu za literaturom koja govori o tom tzv. nesvjesnom u nama, ali tu svoju nesvjesnost radije ne bismo obrazlagali, jer to bi moglo postati opasno. Mogli bismo o sebi otkriti nešto što bi moglo proturječiti slici koju smo sami o sebi stvorili ili koji su drugi stvorili o nama. Plašimo se da će ta nova otkrića srušiti zgradu našega dosadašnjeg života i dovesti u pitanje sve oko čega smo se s mukom trudili.

No prije ili poslije – najčešće u srednjoj životnoj dobi – dolazi do tih naglih preokreta, do tzv. krize, koja nas uvlači u egzistencijalna pitanja o životu i njegovu smislu. Ako smo skloni bježanju, bit će nam još mnogo teže susresti se s onim od čega bježimo, a što u sebi nosimo. U svom strahu nerijetko pokušavamo odustati od bavljenja samima sobom, opravdavajući se pri tom «većim» ciljevima – da budemo na raspolaganju drugima, da budemo prisutni za njih. Ali dobro znamo da onaj tko nije „u dosluhu" sa samim sobom ne može kvalitetno biti prisutan za drugoga. Inače će se izgubiti, previše se razdati, doći u neku vrstu unutarnjeg kaosa, u kojem se neće moći snaći. Danas susrećemo mnogo ljudi koji su iznutra nekako rascjepkani, „rasuti", ima ih svugdje, samo nisu kod sebe, kod svoje kuće. Oni su naprosto izvanjšteni i u trajnom strahu od samih sebe, od onog nepoznatog u njima.

Pogledajmo ima li Isus kakav savjet za ovaj strah pred nepoznatim. U Matejevu Evanđelju nailazimo na Isusovo obraćanje učenicima: „Ne bojte ih se dakle! Ta ništa nije skriveno što se neće otkriti ni tajno što se neće doznati. Što vam govorim u tami, recite na svjetlu; i što na uho čujete, propovijedajte na krovovima!"(Mt 10,26-27) Isus ovdje hrabri svoje učenike da prenesu njegovu poruku u novim okolnostima. On ove riječi govori s obzirom na situaciju učenika. Ali ove Njegove riječi mogu se odnositi i na naše svagdanje strahove, strahove od nepoznatog u nama.

Često se bojimo tišine i susreta sa samima sobom, jer bi iz nas mogao provaliti „vulkan" koji smo zatrpali. I kako onda izići na kraj sa svom tom „užarenom lavom"? Mi svojim svakodnevnim aktivnostima i brigama za druge suzbijamo taj vulkan u sebi. To je zahtjevan posao i iziskuje puno energije. Preko svog unutarnjeg kaosa često smo primorani stavljati „betonsku ploču" da ga umirimo.

Prevelik je rizik živjeti u trajnoj napetosti i strahu da bi nam moglo ponestati snage kojom pritiskamo tu betonsku ploču i svoj unutarnji svijet držimo primirenim. Kad se ipak dogodi neka nesmotrenost, umor ili razočaranje, pukne ta ploča koja je čuvala naš unutarnji svijet u pokornosti i mukotrpno stvarana zgrada našega života počne se urušavati, izgubimo kontrolu nad svojim životom.

Slika za pokazivanje

Svatko od nas je sklon pokazati sliku svoga života prema vani u najljepšim tonovima, onakvu kakva bi trebala druge oduševiti, ostaviti dojam sigurnih, zrelih i odgovornih ljudi. Oko te slike za pokazivanje se trudimo obraditi je i lijepo uokviriti. Ali ostaje trajni strah da se netko ipak ne usudi pogledati iza fasade i primijetiti ono potisnuto i mračno, koje smo s velikim duševnim naporima pospremili i sakrili.

To „neobrađeno" u nama svako malo se javlja za riječ, želi se pokazati na svjetlo. A mi se trudimo da što duže održimo fasadnu sliku lijepom i ne dopuštamo da je bilo što iznutra pokvari. Pod kontrolom pokušavamo držati svoj unutarnji svijet, sa stalnom bojazni da bi svojim ponašanjem, riječima ili osjetljivim reakcijama na vidjelo mogao doći naš unutarnji kaos. No što grčevitije to skrivamo, branimo i kontroliramo, to više oni izmiču kontroli i počinju nas terorizirati.

Doista nije jednostavno susresti se sa sobom i promijeniti se, jer možemo živjeti u velikoj laži. Naši odnosi mogu biti lažni, naše zanimanje promašaj, naša religioznost trgovačka, naša duhovnost licemjerna. Nije uopće isključeno da živimo posve lažnu egzistenciju i da nam tako prođe čitav život. Utoliko je unutarnji zahtjev za promjenom, ne samo težak, nego najčešće i neostvariv. Utoliko pozivi koji

jet u pokornosti i mukotrpno stvarana zgrada našega života počne se urušavati, izgubimo kontrolu nad svojim životom.

Kako se suočiti s tim i kako početi iznova? Treba nam dodatna snaga i milost da ne odustanemo od novog početka, da ne odustanemo od sebe samih.

dolaze od Božje riječi ili od ljudi mogu nam biti nesnosni teret. Što nam je egzistencija lažnija, potrebnije je radikalnije obraćenje, a upravo to gotovo uvijek nesvjesno odgurujemo i odstranjujemo od sebe svaku korjenitiju promjenu. Pri tome možemo čak uvjeravati i sebe kako smo stabilni, čak možemo mnogo raditi, biti okretniji ili nesebičniji od drugih, ali kuća našega postojanja ne počiva na sigurnom, na kamenu, kako Isus veli, nego smo temeljno promašili i temeljno smo nezadovoljni.

Doista bi trebao novi početak! Isus nam jasno kaže da će sve što je u nama skriveno biti otkriveno. Ne vrijedi ništa bitno skrivati niti ičim prekrivati. To pred Bogom ne možemo sakriti, a ni pred sobom, ni pred drugima. Jedno vrijeme možda da, ali ne zauvijek. Ali Bog nas ne samo poznaje, nego nas prihvaća i ljubi. Čemu onda toliki bjegovi i strahovi? Što nas priječi da svoje dane živimo iskreno i s povjerenjem u Njegovu pomoć i blizinu? Bez lažnih slika, bez lažne egzistencije.

Značaj i uloga medija u obiteljima

fra Mladen Rozić, OFM

Obitelj je najvažnija ustanova između pojedinca i društva, i ništa je ne može potpuno nadomjestiti. U obitelji se kreira sve ono dobro koje će biti temelj svakome društvu. To izgrađeno dobro bit će i supružnicima veliko blago tijekom cijelog njihova života.

U obitelji se uči sve o krepostima, o čovječnosti. Ukoliko je obitelj zdrava, onda će se iz njezinog života kreirati temeljne sastavnice mira. Roditelji su kreatori budućih života. Ukoliko je njihova aktivnost - ljubav na djelu, onda će se takve vrijednosti prenijeti i na djecu. Važna je komponenta zajedništva, kako bi se izbjegao individualizam i sebičnost. Važni su sadržaji neformalnog druženja, gdje se donose sadržaji koji povezuju obitelji. Malo starije generacije su imale puno više zajedničkih druženja. Brojne društvene promjene donijele su toliko sadržaja koje nameće suvremeno društvo.

Današnji način života donio je promjene obiteljskih vrijednosti i odnos prema obitelji - sve do kraja 20. stoljeća tradicijski najpoželjniji oblik obiteljske strukture otac (hranitelj), majka (kućanica) i jedno ili dvoje djece. Takva obiteljska struktura danas se sve manje susreće.

Osim razlika u obiteljskim strukturama, suvremenu obitelj obilježava emancipacija majki i očeva. Sve je veći udjel žena u radnoj snazi, te se očevi sve više uključuju u odgoj i formiranje osobnosti djece. Promijenio se i odnos između roditelja i djece. Danas osobnom izražavanju i djelovanju. To znači da položaj djeteta zahtjeva nove odgojne postupke. Potrebno je uvažavati individualnost djeteta i podržavanje njegovih odluka. Važno je da roditelji preuzmu odgovornost i kontrolu nad virtualnim svijetom svoje djece. Potrebno je da uče djecu voljeti i aktivno otkrivati ljepotu stvarnosti.

Suvremene obitelji se razlikuju od nekih starijih, tradicionalnih obitelji. Razvoj tehnologije, kao i razni pokreti emancipacije utječu na utjecaj roditelja u odgoju djece. Sve je manje zajedničkog druženja i kvalitetnog vremena provedenog s djecom. Mnogi roditelji su danas prezaposleni, a djeca okupirana virtualnim svijetom koji im se nudi.

Danas je sve manje djece na igralištima i u prirodi, a sve više uz gledanje televizijskih sadržaja, kao i video igara na društvenim mrežama. Mediji su svima dostupni, te se oni kao takvi nameću kao izvori socijalizacije i prenositelji vrednota.

Djeca odrastaju u društvu brzih i neprestanih promjena

Znamo kako roditelji imaju ključnu ulogu u odgoju djece, te se od njih očekuje da zajednički promišljaju i analiziraju na koji način pojedini mediji djeluju. Važno je da i sami roditelji imaju izgrađen sustav vrijednosti, kako bi mogli procijeniti koje učinke imaju mediji i kako se njima služiti. Potrebno je, dakle, upoznati sve čimbenike okruženja koji djeluju i utječu na dijete. Djeca danas odrastaju u društvu brzih i neprestanih promjena, na koje moraju biti pripremljena. Potrebno je djecu pripremiti na nošenje sa stresom. Tu ne može pomoći nikakav virtualni svijet, nego odnos s članovima obitelji. Zato je važno da se obitelj što više druži međusobno.

Danas su mediji svakodnevno nazočni u mnogim obiteljima. Oni mijenjaju život suvremenih obitelji, te oblikuju njihovo slobodno vrijeme. Sve je manje razgovora u živo među članovima obitelji. Još od najranije dobi djeca su okružena različitim medijima i pokazuju interes za njihovim korištenjem. Današnjoj je djeci nezamislivo odrastanje bez medija. Slobodnu igru u prirodi zamijenili su igrama uz televiziju i računalnim igrama. Ta mlada stvorenja odgajaju se uz ponuđeni svijet iz medija, gdje se donosi jedna veoma opasna matrica života. U sadržajima koji djeca „gutaju“ priča se o svijetu u kojem su za uspjeh potrebni novac, izgled i nasilje. Dakako, da su ta tehnička pomagala ključna u ponašanju djece, njihovim stavovima i vrijednostima. Toliko je nasilja koje se prikazuje na televiziji u filmovima i videoigrama koje utječu na djecu i njihovo ponašanje te ne čudi povećanje agresivnosti, te smanjenje osjetljivosti za druge osobe.

Bitno je na koji način roditelji koriste medije

Iz navedenih (i mnogih drugih) mogućih negativnih utjecaja medija danas se sve više naglašava odgoj za medije. Uloga odraslih, napose roditelja, jest osvijestiti djeci važnost odgovornosti, kao i umjerenosti u korištenju medija. Samo tako mediji im mogu biti prijatelji i saveznici. Roditelji svojim stavom glede medija mogu puno pomoći. Bitno je na koji način i oni koriste medije. Oni su djeci uzori u svemu, pa i u korištenju medija. Ne bi bilo dobro da roditelji djeci dopuste neograničeno korištenje medija kako bi oni bili „slobodni” za sebe i neke svoje aktivnosti. Ovdje je presudna uloga roditelja, kako bi naučili dijete razlikovati maštu od zbilje. Potrebno im je ponuditi sadržaje koji su primjereniji djetetovu stupnju razvoja.

Roditelji trebaju zahtijevati od djece da se odgovorno ponašaju prema svojim dužnostima. Potrebno je koristiti medije tek kad se obave dnevne obaveze. Nije dobra prisila djeteta ni na što. Potrebno je shvatiti dijete koje ima svoje osjećaje, prava, ali i dužnosti, te ga uvijek prijateljski usmjeravati prema vrijednostima.

Vjerujem kako danas nije lako roditeljima u roditeljskoj odgojnoj zadaći. Tolika zahtjevnost života koja ne dopušta dovoljno vremena biti u obitelji. U tim intervalima su djeca sama i uz dostupne medije. Toliko je neprimjerenih sadržaja, koji mogu imati negativan utjecaj na socijalizaciju i osobnost pojedinca. Možemo slobodno reći kako oni neprimjetno djeluju na formaciju mladih osoba.

Ne bi bilo pošteno kazati kako su mediji u svemu zli. Sigurno oni imaju i pozitivan utjecaj ukoliko ih stariji doziraju djeci. Mislim kako je od presudne važnosti sustav vrijednosti koji se razvio u obitelji. Odgovorno korištenje medija ne predstavlja problem obiteljima koje imaju razvijene temeljne vrijednosti. U te vrijednosti spadaju njegovanje ljubavi, razumijevanja i podrške svim članovima svoje obitelji. Kako pronaći nutarnju snagu za drugačiji život u obitelji? Dobro je istražiti život Svete Obitelji. Kako to učiniti? Kleknuti pred Boga, koji nam se objavio kao obitelj, i darovati mu svakodnevno bar 15 minuta vremena. A onda će nam On sigurno otkriti što nam je činiti. Spoznaje uvijek dolaze iznutra, polako i neprimjetno.

Dopustimo mu da uđe u našu nutrinu kako bi je ispunio sobom. Tada ćemo sigurno dobiti jasnoću i uvid što nam je činiti. Želim vam svima odlučnost i ustrajnost na tom putu.

Voda Bogojavljenja i voda Krštenja

Matea Soldo, OFS

U ovom broju Franjinim stopama postavljamo pitanje o podrijetlu i značenju obreda blagoslova vode na svetkovinu Bogojavljenja, a i kako na obrednoj i značenjskoj razini pomiriti taj obredni čin sa svetkovinom Krštenja Gospodinova, koju slavimo u nedjelju nakon Bogojavljenja.

Blagoslov vode na svetkovinu Bogojavljenja vuče svoje korijene iz duge tradicije kršćanskoga Istoka, gdje se svetkovinom Bogojavljenja slavilo otajstvo Rođenja, spomen na poklonstvo mudraca, otajstvo Gospodinova krštenja te spomen na prvo Isusovo čudo (pretvaranje vode u vino na svadbi u Kani). Uz tu svetkovinu, toliko bogatu sadržajem, uskoro se počela vezati i praksa krštenja. krštenja. U takvom kontekstu su zajednice palestinskih kršćana silazile na rijeku Jordan, časteći mjesto na kojemu je kršten Isus. Vjernici su u rijeku izlijevali balzam ili drugo miomirisno ulje iz posuda koje su donosili, kao znak čašćenja Gospodina i njegova „stajanja u red grješnika“, a u istim su posudama odnosili svojim domovima vodu iz Jordana kao najveću dragocjenost. Voda, koju je Gospodin posvetio svojim silaskom, bila je znak njihova preporođenja na novi život. Uskoro je, u drugim krajevima, izrastao običaj blagoslova vode u spomen na Gospodinovo i kršćansko krštenje.

Kršćani poznaju samo jedno krštenje

Današnja praksa blagoslova vode na svetkovinu Bogojavljenja ima, dakle, svoje teološko i povijesno utemeljenje u slavljenju spomena na Isusovo krštenje.

No poteškoća nastaje kad se znak vode vjerno čuva kao tradicijski znak ili običaj bez isticanja teološkoga temelja i značenja, pa i bez priziva na otajstvo krštenja. Voda kao praelement i znak života lako je primjenjiva na mnoga religijska i duhovna iskustva, nerijetko i s bitno različitim značenjima. Mnoge obrednosti vezane uz vodu (npr. razna škropljenja ili pranja/umivanja) pokazuju kako taj znak, kad je bez oslonca na sakrament preporođenja, postaje magičnim znakom, teško odvojivim od izričaja praznovjerja. Kršćani poznaju samo jedno krštenje (što ističemo i u obrascu Vjeroispovijedi: ispovijedam jedno krštenje), te nisu potrebni nikakvih obrednih pranja ili čišćenja.

Stoga svaka kršćanska uporaba blagoslovljene vode, u liturgiji ili izvan nje, izrasta i znakom i značenjem iz krsnog obreda. Štoviše, svaka uporaba blagoslovljene vode bit će priziv na taj sakramentalni čin preporođenja i na samoga Krista, što se vjerno ističe i u samome obredu blagoslova vode.

Crkva potiče i njeguje obrednost i u obitelji

Potrebno je to isticati ne samo radi čistoće znaka, nego ponajprije radi čistoće i autentičnosti vjere. Hvalevrijedan je običaj nošenja blagoslovljene vode u kršćanske domove, jer Crkva potiče i njeguje obrednost i u obitelji.

Red blagoslova predviđa razna obiteljska slavlja u kojima će sami vjernici laici izgovarati liturgijske molitve, zazivati Božji blagoslov te u znak silaska toga blagoslova škropiti vodom. Takva kršćanska osjetljivost može stvoriti i vrijedni čin obiteljskog molitvenoga slavljenja spomendana krštenja pojedinih članova obitelji, gdje bi znak vode bio drag spomen na otajstvo krštenja i ujedno jasan poziv na obnavljanje zadaća koje proizlaze iz krsne vjere.

Znak vode, praćen molitvom, može biti snažno govorljiv i u drugim važnim trenucima kršćanskoga života. Kršćanin ipak ne bi smio podleći napasti da u vodi prepoznaje samo magičnu snagu oslobođenja od zla i „napasti“.

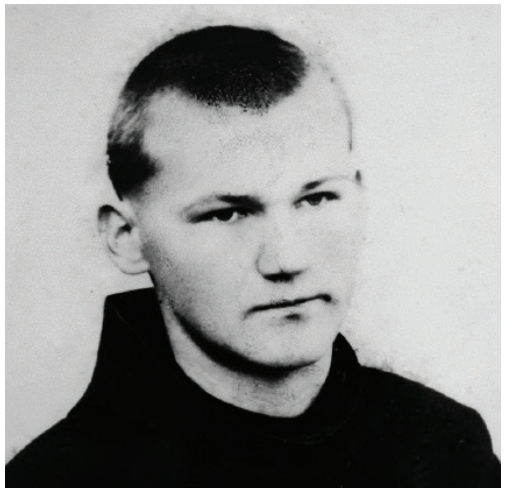
Nije li toliko puta sâm čin škropljenja izraz malovjernosti ili krivovjernosti? Možda na snagu vode pokušavamo prenijeti ono što je u našoj vjerničkoj moći, u snazi Duha koji nam je dan (Rim 5,5), i pri tom blagoslovljenom vodom zapravo „peremo“ i čistimo sebe od vjerničke odgovornosti pred iskušenjima i nedaćama života te pred zadaćama koje su nam povjerene po daru vjere.

(Pripremljeno prema Pred liturgijskim slavljem. Odgovori na najčešća liturgijska pitanja. Ante Crnčević, Ivan Šaško.)

Fra Rudo Jurić

dvadesetogodišnji klerik i učenik VII. razreda gimnazije

Josipa Begić, OFS

Fra Rudo Jurić je s još petoricom subraće otišao iz samostana na Širokom Brijegu u Mostarski Gradac sluteći zlo koje je dolazilo s partizanskim prodorima 1945.

Partizani ih pronalaze i zajedno s još jednim civilom ubijaju u Gornjem Gracu. Zajedno s fra Rudom ubijeni su fra Krešimir Pandžić, fra Roland Zlopaša, fra Zvonko Grubišić, fra Augustin Zubac i fra Kornelije Sušac. Svjedočanstva kažu da su fratri držali krunice, govorili da ništa nisu skrivili, nego su samo narodu pomagali. Ipak, u jugokomunističkim dušama, zaslijepljenima mržnjom, milosti nije bilo i svi su pokošeni rafalima.

Fra Rudo je tada bio dvadesetogodišnji klerik jednostavnih zavjeta i učenik VII. razreda gimnazije.

Nakon zločina pokopani su na mjestu ubojstva, ispod puta koji vodi prema Gostuši, oko jedan kilometar udaljeno od crkve u Mostarskom Gracu. Naknadno su ekshumirani te 1969. pokopani u franjevačku grobnicu na Šoinovcu u Mostaru.

Njihovi posmrtni ostatci 1971. preneseni su u crkvu na Širokom Brijegu.

Mjesta njihove pogibije u Mostarskom Gracu su i u komunizmu postala mjesta štovanja, čak i nakon što su njihove kosti prenesene u Mostar, pa na Široki Brijeg. Jedan očevidac veli da je na dan njihova ubojstva zemlja bila prekrivena snijegom i da je vladala velika studen. Ubojice su bijelim snijegom nevješto pokušali prekriti tragove zločina. Iako su ubijeni sačuvani u spomenu obitelji, rodbine, prijatelja i subraće, u javnom je govoru sjećanje na njih bilo zamrznuto i zakopano. Fra Rudo je rođen 23. ožujka 1925. u Radešinama, u župi Jablanica. Na krštenju je dobio ime Kralo. Franjevački habit obukao je 17. rujna 1943., na Humcu, a jednostavne zavjete položio je 18. rujna 1944., u Veljacima. Njegove kolege iz Gimnazije sačuvale su sjećanje na njega i podijelili ih u knjizi Joze Tomaševića – Koške *Istina o ubijenoj gimnaziji:*

„Sjećam ga se vrlo dobro, plav, visok, zgodan, jako miran. Zapravo izuzetno miran, dobričina, nešto posebno…“

„Želim otkriti, jer oni nisu slučajno ubijeni zato što su bili fratri. Zato su ubijeni, jer koji nisu imali habit - ostali su živi…“

Tragedija pred mostarskom Katedralom

fra Dane Karačić, OFM

Godina 1994. približava se svome završetku. Mjesec je studeni. Pomalo se pripremamo za Božić, jer nakon strašnih ratnih godina stanje se primirilo. Granate, koje su bile u Mostaru svakodnevica, već nekoliko mjeseci skoro pa i nisu uznemiravale Mostar i njegove stanovnike. Sve se nekako primirilo, premda je rat još trajao na crtama bojišnica. Pomalo se privikavamo na mirnodopski način života. Počela su raditi poduzeća, škole i druge ustanove. Koliko smo mogli, uza sav oprez, i mi smo održavali vjeronauk.

Mjesec je studeni, ali su vrijeme i temperatura dosta ugodni. Jesen se dan za danom predstavljala u svoj svojoj lijepoj zbilji i spektakularnom spektru boja, karakterističnih za cijelu mostarsku kotlinu. Uostalom Mostar je poznat po redovito blagoj klimi. Toga dana, tragičnog dana, 11. studenoga 1994. vrijeme je bilo vrlo ugodno. Odjednom tu jesensku idilu prekinu zloguki prasak ubojite granate, čije je fijukanje više od dvije godine ledilo krv u žilama mostarskog pučanstva. Kao da smo svi zanijemili, pitajući se: „Zar opet?”

Nije prošlo dugo vremena, a munjevitom brzinom se pronosio glas: „Granata je pala kod katedrale, ima ranjenih, a čini se, i mrtvih.“ Ubrzo stiže i potvrda da su poginule dvije djevojčice koje su došle u katedralu na vjeronauk. Iste je večeri objavljen i identitet tih djevojčica: Antonija Sesar (14 g.) i Danijela Vidović (14 g.), a nekoliko njihovih vršnjaka je ranjeno.

Tragedija, užas, bespomoćno traženja uzroka i pitanja: „Komu su te djevojčice, ta djeca, kriva da im se na tako okrutan način prekine radost djetinjstva i odrastanja?“ Sprovod je počeo zajedničkom svetom misom u Katedrali, koju je predvodio mostarski biskup mons. Ratko Perić. Katedrala i trg ispred nje bili su pretijesni da prime sve one koji su došli ispratiti ova dva anđela na vječni počinak. Bijaše to skup na kojemu su svi plakali – ama baš svi – a možemo samo slutiti kakva je tuga obuzimala roditelje i ostalu rodbinu ovih dviju djevojčica. Biskup Perić u svojoj misnoj homiliji izrekao je i slijedeće riječi: „Ostale su vaše vjeronaučne bilježnice pokraj lokve vaše krvi, probijene gelerima i natopljene vašom krvlju.

Neprijatelj Božjeg imena i ljudskog dostojanstva, golijatski naoružan do zuba, bez ikakve pameti, čovjekoubojica i lažac od početka, pošao je protiv vas dviju i protiv pedesetak vaših vršnjaka i vršnjakinja, učenika i učenica 7. i 8. razreda, i to s teškim topovima i tenkovima, minobacačima i granatama, da vas pobije. Više ste puta i same govorile svojim vjeroučiteljima: “Zašto pucaju po nama? Mi idemo na vjeronauk, nisu

ovo položaji vojske“ Nakon svete mise uslijedila je sprovodna povorka prema groblju Masline. S jedne i s druge strane ceste natiskao se svijet (činilo mi se cijeli Mostar i njegova okolica) i u grobnoj tišini ispraćao mučki ubijene curice. Samo se čula molitva koja je glasno i bolno odjekivala cijelim putem kojim se kretala sprovodna povorka. Poznavao sam obitelj pok. Danijele, pa su njezini roditelji željeli da joj ja vodim sprovod. Biskup mi je rekao da ja za obje izmolim sprovodne molitve u katedrali i molim krunicu cestom do groblja. To sam i učinio, premda mi je glas treperio od uzbuđenja i duboke boli i žalosti, koje su prožele sve prisutne, pa i mene. Uz neizmjernu tugu, plač i jecanje položili smo njihova tjelesa u obiteljske grobnice u groblju Masline.

Još jedna tužna i tragična epizoda u ratnom Mostaru. Ne ponovilo se!

Paolo Pio Perazzo – zaposlenik željeznice

Mirela Barbarić, OFS

Paolo Pio Perazzo bio je i ostaje vjerodostojnim svjedokom, te je kao angažirani laik trpio u tišini svoje mučeništvo.

Rodio se u Nizzi Monferrato (Asti) 5. srpnja 1846. godine, a kršten je idućeg dana u župi Sv. Sira. Imenu Paolo dodano je i Pio, u čast tek izabranog pape Pija IX. Njegov veliki savjetnik bio je ujak don Carlo, profesor u gimnaziji koju će Paolo Pio pohađati tijekom svojih selidbi u Villafrancu Piemonte, Moncalvo i Pinerolo. Na ovom zadnjem mjestu, zbog narušenog zdravlja – poslije primitka gimnazijske diplome, a na savjet svoga ujaka – napustio je daljnje školovanje te je u godini Ujedinjenja Italije, 31. svibnja 1861., sa 16 godina, postao volonter na željezničkoj stanici u Pinerolu.

Nije skrivao ljubav prema vjeri i Papi

Njegov rad kao zaposlenika Željeznice bio je uzoran. Uvijek je pokušavao pomoći, ne obazirući se na radno vrijeme, blagdane, smjene, neplaćene prekovremene sate. Izradio je više pravilnika, koji su imali važan utjecaj na budućnost Željeznica. Nije se povukao kada je trebalo braniti prava drugih, ali i samih radnika Željeznice. Nikada nije skrivao svoju ljubav prema vjeri i prema Papi, u tim vremenima laičko-masonskih progona, čiji mu predstavnici, kao i nadređeni, poznavajući njegove katoličke ideje i spontanu snagu u njihovu svjedočenju na radnome mjestu, nikada nisu bili skloni, te su ga čak ponižavali dodjeljivanjem promaknuća mlađim kolegama, koje je on sam uvodio u željeznički posao.

Njegovo slobodno vrijeme bilo je ispunjeno entuzijazmom, provedeno blizu Kluba mladih Valfre, u kojemu se okupljala najbolja torinska mladež, postajući izvor ideja, te animator apostolskih i dobrotvornih inicijativa.

Preko Udruženja sv. Vinka i Katoličkih radnika mogao se više zanimati za siromašne. Uvjeren u važnost dobroga tiska, surađivao je sa sv. Leonardom Murialdom na osnivanju tjednika Glas radnika, u kojem su se mogla širiti socijalna načela izražena u enciklici Rerum novarum pape Leona XIII.

Promicao je Svjetski savez katoličkih pisaca, podijeljenih u tri kategorije: znanost, književnost i umjetnost, novinarstvo. On sam je napisao mnogobrojne anonimno objavljene spise. Osnovao je mjesečni časopis, koji se poslije raznih naziva 1885. zvao Križarski rat, a većina članaka koji su izašli u Euharistijskom časopisu, bila su djelo njegova srca.

Osnivač mnogih družbi

Upotpunio je svoj život revnog kršćanina, postavši 19. ožujka 1875. svjetovnim franjevcem u Franjevačkom bratstvu sv. Tome, koje je bilo brojno i dobro organizirano, što se moglo vidjeti i po prisutnosti mnogobrojne braće franjevaca i mnogih svetaca onoga doba, poput sv. Ivana Bosca i sv. Ivana Murialda. Duša tolikih aktivnosti bila je molitva, razmatranje nad Božjom riječi, klanjanje Presvetom Sakramentu, a gajio je i živu pobožnost prema Gospi. Zaljubljen u Euharistiju, središte i izvor njegova unutarnjeg života, ispunjavajući želje službenica Božjih sestara Tereze i Giuseppine Comoglio, osnovao je novu družbu pod nazivom Svakodnevno sveopće vječno klanjanje, koje je imalo

dvije nakane: ‘nadoknaditi’ za uvrede koje je Krist primio i umiriti božansku pravdu. Od njegove ljubavi prema euharistijskom Isusu nastala je družba Paževi Presvetog sakramenta. Na dalje, nadbratovštinu Svakodnevnog sveopćeg vječnog klanjanja odobrio je torinski nadbiskup 23. travnja 1892., sa Statutom koji je sastavio Perazzo, koji je bio njezin prvi predsjednik.

S odobrenjem papa Leona XIII. i sv. Pija X., nadbratovština se, iznenađujuće, i zbog revnosti Paola Pija, proširila prije svega po cijelom Torinu, a zatim i po ostalim biskupijama u Italiji i inozemstvu. Zaslužna povijest nadbratovštine nastavlja se i danas, živa i snažna; definitivno ju je odobrio papa 22. studenog 1911., no Paolo Pio Perazzo, koji je to zatražio na papinskoj audijenciji 28. listopada 1911. godine, nije to mogao saznati, jer je upravo te godine, 22. studenoga, u Torinu prestao njegov zemaljski život, kao posljedica tužnog događaja – ugriza bijesnog psa, koji se zbio u Rimu.

Njegovi posmrtni ostaci preneseni su i sahranjeni u obiteljskoj grobnici u Nizzi Monferrato. U Torinu je 30. siječnja 1925. pokrenut postupak o životu, vrlinama i glasu svetosti sluge Božjega. 19. ožujka 1953. njegovi su posmrtni ostaci položeni u crkvu sv. Tome u Torinu. Papa Ivan Pavao II. proglasio ga je dostojnim štovanja, priznanjem njegovih junačkih kreposti 6. travnja 1998.

Razgovor s fra Miljenkom Stojićem, vicepostulatorom postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«

Uvijek se netko moli na njihovu grobu

Mirela Lovrić, OFS

U ovom izdanju našega časopisa Franjinim stopama predstavljamo časopis koji u svom nazivu također ima stope, i koji također izlazi u Širokom Brijegu. Razgovaramo s fra Miljenkom Stojićem, hercegovačkim franjevcem, književnikom i novinarom. Budući da fra Miljenko ima službu vicepostulatora od 2007., poglavito će nam reći nešto o Vicepostulaturi postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«.

Recite nam kako je sve započelo. Otkada postoji Vicepostulatura za naše ubijene fratre?

Još i prije prvoga ubijenoga hercegovačkog franjevca, fra Stjepana Naletilića 1942., Uprava Provincije naložila je članovima bilježenje događanja u Provinciji, onoga što se odnosi na nju i događaja s povjerenim pukom Božjim. Nastavilo se to i u komunističko vrijeme, kada se za takve stvari išlo u tamnicu. Dolaskom slobode, pobjedom nad jugovelikosrbima, Uprava Provincije na čelu s fra Slavkom Soldom 2004. pokreće povjerenstvo za pripremu kauze mučenika. Njegov rad urodio je pokretanjem Vicepostulature 19. rujna 2007.

U sklopu rada Vicepostulature stvorene su i novine Stopama pobijenih kao i Vicepostulaturin Natječaj. Što čitatelji mogu pročitati u ovom glasilu? Koji je njegov cilj? Čemu služi Natječaj?

Dosadašnji rad Vicepostulature spada u fazu koja se zove istražna. Jedan od načina da dođemo do svjedoka/literature o našoj pobijenoj braći svakako je bilo pokretanje i spomenutog glasila. Kroz njega smo ujedno istraživali i povijesni okvir u kojemu se sve to dogodilo, jer će i njega trebati opisati i potkrijepiti činjenicama kada se budu podnosili dokumenti – najprije na razini mjesne biskupije, a onda na razini Rima ili Vatikana. O radu Vicepostulature redovno izvješćujemo preko portala pobijeni.info. Natječaj na temu Pobijeni hercegovački franjevci ima za svrhu prikupljanja vox populi (glasa puka) o ubojstvu naše braće. On će biti jedan od bitnih stavki u njihovu proglašavanju mučenicima, što će Crkva, ako Bog da, jednoga dana učiniti. Dug je to i zahtjevan posao, ali će se isplatiti ako i samo jedan od njih bude uzdignut na čast oltara.

Iz rada Vicepostulature izrastao je i Memorijalni centar Groblje mira (MCGM). Recite nam nešto o rađanju ideje i što MCGM simbolizira?

Kada smo počeli tražiti i nalaziti posmrtne ostatke pobijenih franjevaca, pronalazili smo i posmrtne ostatke pobijenih članova vjernoga puka Božjega, ali Vicepostulatura nije imala zadaću baviti se njima. I to me uvijek kopkalo, dok nismo u općini Široki Brijeg pokrenuli prvo povjerenstvo koje će se time baviti. Kasnije su nadošla povjerenstva po drugim općinama, zatim koordinacija tih povjerenstava te njihovo povezivanje u Odjel HNS-a BiH za Drugi svjetski rat i poraće. U međuvremenu se rodila i namisao o MCGM-u. Tu se pokapaju žrtve iz Drugoga svjetskog rata i poraća za koje se ne zna tko su, a za sve žrtve toga vremena krštene u BiH i ubijene bilo gdje postavlja se prikladan križ. Sve troškove snosi MCGM, osim križa koji plaćaju obitelji, da bi se poštivala njihova povezanost s ubijenim. Šire se o svemu može obavijestiti na portalu grobljemira.info. Ovime Vicepostulatura dobiva potkrjepu za povijesni okvir koji treba napraviti i odužuje se vjernicima s kojima su fratri zajedno ubijani, a obitelji i hrvatski narod mjesto zajedničke molitve za sve pobijene. Odgovor puka je potvrdio da je zamisao pala na plodno tlo.

U širokobriješkoj crkvi je grobnica tek 24 ubijena franjevca, za mnoge grobove se još ne zna. Postoje li već neka svjedočenja po zagovoru ubijenih fratara, s obzirom da se često mogu vidjeti vjernici kako kleče i mole na njihovu grobu?

Do sada znamo za posljednje počivalište sveukupno 37 fratara. Spomenuli ste njih 24 u grobnici u širokobriješkoj samostanskoj crkvi, 10 ih je na raznim drugim mjestima, a njih trojica još čekaju da budu iskopani iz jame Golubinke kraj Drniša. Da, zaista se uvijek netko moli na njihovu grobu i puk ih sve zajedno naziva Širokobriškim mučenicima, jer je širokobriški samostan sa svojim područjem dao 34 žrtve, a svi su opet ovdje završavali škole, bili nekada na službi ili su odavde rodom.

Imamo određeni broj svjedočenja o uslišanju njihova zagovora, ali još ne onoliko koliko ih stvarno bude. Naš puk, naime, nije naučio na takva svjedočenja. Ipak i to se polako mijenja. Hvala svima onima koji su nam posvjedočili o uslišanjima na zagovor Širokobriških mučenika. A hvala i našim trećarima koji se redovno brinu za grob naše ubijene braće. Uvijek je čist i lijepo okićen.

Koji su sljedeći koraci u radu Vicepostulature? Postoji li službena molitva za uzdizanje na oltar pobijenih franjevaca?

Nakon ove istražne faze slijedi faza pokretanja postupka mučeništva na biskupijskoj razini. Vicepostulatura je spremna za taj korak, a Uprava Provincije će odlučiti kada će se dogoditi, nadajmo se ubrzo jer su pripreme u tijeku.

Uz Božju pomoć tada će kandidati biti proglašeni slugama Božjim i onda će se objaviti službena molitva za njihovo uzdizanje na oltar. Osobna molitva za njihov zagovor te moguća uslišanja uvijek su bili dopušteni, zapravo to sve spada u srž postupka mučeništva.

Zaključio bih da imamo nezasluženu čast sudjelovati u svemu spomenutom, na način kako možemo. I nemojmo biti nestrpljivi. Molimo se, razmišljajmo o svemu ovome, i živimo u skladu s onim što smo spoznali u svome srcu.

Danica Zovko + Ilije iz Oklaja
(1926. - 2010.)

Vjera i molitva - smisao njezina postojanja

fra Dane Karačić, OFM

Danica je bila vrlo osebujna osoba. Sjećam je se kada sam kao sjemeništarac preko ljeta i školskih raspusta boravio u samostanu na Širokome Brijegu. Tadašnji gvardijan fra Blago Karačić predložio mi je da budem u samostanu. Tu bih služio fratrima mise, a i u svemu drugome, što sam kao dječak mogao činiti, bio sam na raspolaganju. Često je sa mnom bio i pok. fra Zdenko Karačić. Meni je bilo lijepo i ugodno biti s fratrima, pa sam vrlo rado činio što se od mene tražilo. Izgleda da su i fratri bili s nama zadovoljni, inače bi nas poslali kući. Tada sam u crkvi zamijetio Danicu, koja je bila na svim pobožnostima. Uvijek isto decentno i uredno obučena, s neizostavnim rupcem na glavi i lijepim bijelim franjevačkim pasićem s velikim puščima oko pojasa. Vrlo često se znala zadržati poslije obreda i razgovarati s kojim fratrom. Iz njezina jednostavnog lica isijavala je neka posebna radost.

Kad sam kao mladi svećenik došao na službu na Široki Brijeg, brzo smo se upoznali. Ona je poznavala moga brata Dragana, tada dječaka, koji je u poslijeratno vrijeme, kad smo svi iz G. Crnča morali seliti u Izbično, spavao (a valjda se i hranio) u Adama Mandića, jer je morao čuvati stoku u Podima iznad Borka, gdje mi imamo ogradu, a nekoć i pojatu. Danica je ostala ista i u hodu, i u oblačenju i u pobožnostima, na koje je u crkvu na Širokom Brijegu neizostavno dolazila pješice. Mene je nešto posebno „štimala“, pa sam svake godine od nje dobivao lijepe vunene čarape i još ljepše fratarske pasiće. O njezinu osebujnom, teškom, pobožnom i franjevačkom karizmom obdarenom životu napisala je detaljnije njezina nećakinja Vesna Bjelica, pa ovdje donosimo njezine bilješke, koje autentično svjedoče o Danici i svemu onome što ju je u životu resilo. Evo kako opisuje Daničin život njezina nećakinja Vesna:

„Danica Zovko iz Oklaja. Članica Trećeg reda sv. Franje, ostavila je dubok trag u sjećanju svojih bližnjih. Rođena je 12. prosinca 1926. godine u Rami, od oca Ilije Zovke, iz Oklaja, i majke Mare r. Kožul iz Turčinovića. Ilijin otac kupio je zemljište u Rami, pa je Ilija radio u mlinici. Tako se i Danica rodila u Rami. Već na početku svoga života Danica doživljava tragediju koja će duboko obilježiti njezinu sudbinu. Nesreća, koja ju je zadesila u najranijoj dobi, ostavila je duboki ožiljak u njezinu srcu, oblikujući cijeli njezin životni put. Naime, sasvim mala ostala je bez majke, koja je umrla vjerojatno od TBC ili upale pluća.

Od toga nije umrla samo majka, već i tri sestre. Ona mala, sirota djevojčica prisiljena je krenuti na put s ocem Ilijom, koji ju je odveo u svoje rodno mjesto, Oklaje. Nakon izvjesnog vremena Ilija je upoznao Matiju Galić, s kojom zasniva obitelj, donoseći svijetlu stranicu u Daničin život. Iz tog braka rodilo se troje djece: sinovi Vinko i Ivan, te kćerka Mila, dajući Danici ponovno obitelj koju je izgubila u ranoj životnoj dobi. Daničin život bio je oblikovan jednostavnošću i vjerom. Njezine ruke nikada nisu zagrlile školske knjige, ali se s ljubavlju brinula o toplim vunenim runima stada ovaca. Svaki dan bi s krunicom u ruci, bez obzira na ljetnu žegu, zimske bure i kišu, vodila ovce na pašu na Japlanicu. Za nju drugi način života nije postojao, jer je njezino srce bilo ukorijenjeno u dubinama prirode. Tako je živjela sve dok bolest i godine nisu pokucale na vrata njezina života.

Danica je živjela za molitvu – od jutra do večeri. Budila se s njom i tonula u san s njom. Nedjeljna misa bila je njezin svijetli trenutak tjedna, trenutak kad bi zasjala u svojoj najljepšoj odjeći, kako bi u misnoj „bluzi i kotuli“ pokazala svoje poštovanje prema Bogu. Njezin život bio je ispunjen vjerom, zavjetima i svetkovinama, a jedna od najdražih bila joj je svetkovina sv. Ante na Humcu. Gotovo pedeset godina hodala je za svetkovinu sv. Ante sa Širokoga Brijega na Humac, svake godine, sve dok su njezine noge to mogle podnijeti. Za nju je to bilo nešto sveto, trenutak kad je osjećala da je bliže Bogu. Smisao njezina postojanja i njezina života je vjera i molitva. U toj skromnosti, fratri su za nju predstavljali poseban dar s neba. Među njima, posebno mjesto u njezinu srcu zauzimao je fra Dane Karačić. Kada bi netko samo spomenuo njegovo ime, lice bi joj zasjalo od sreće i blagostanja. No kako su godine prolazile, Danica je zagazila u duboku starost i bolest. Posljednje godine svoga života provela je na postelji u tišini, dok se sestra Mila brižno brinula o njoj.

Njezin prelazak u vječnost dogodio se tiho i spokojno, kao što je i sama živjela – s krunicom u ruci, prepuštajući se vjeri i Božjoj milosti. Njezina vjera, skromnost i predanost služe kao inspiracija svima koji su je poznavali, podsjećajući je na važnost vjere, molitve i jednostavnosti u životu. Danica je bila svjetionik vjere i ljubavi u svijetu obilja i materijalizma, ostavljajući nas s trajnim sjećanjima na njezinu predanost i ljubav prema Bogu i bližnjima. A svima treba biti i ostati primjer kako nikakve životne nedaće ne mogu pokolebati našu čvrstoću u vjeri. Umrla je 12. studenog 2010. godine.“

Toliko od njezine nećakinje Vesne. Ovome se nema što puno ni dodati ni oduzeti. Samo još nekoliko zaključnih riječi: Posebno je voljela svoju obitelj. S toliko ljubavi je spominjala svoju braću i sestru Milu da ja dugo nisam znao da im nije ista majka. U njezinu životu se u punoj zbilji ispunjavaju Isusove riječi: „Slavim te Oče, Gospodaru neba i zemlje što si tajne Kraljevstva nebeskoga sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima.“ Danica je bila još jedan cvijet iz perivoja sv. Franje Asiškoga, cvijet koji je mirisao: dobrotom, jednostavnošću, skromnošću, radošću i iskrenom ljubavi prema Bogu i svakom čovjeku.

Sada može mirno snivati u krilu nebeskog Oca i njegove Majke Marije, naše širokobriješke Gospe, koju je toliko voljela i cijeli život joj se molila.

Malenost – najvažnija Franjina osobina

fra Josip Vlašić, OFM

Vodio sam nedavno razgovor s jednom osobom. Bio je to jedan svjetovni franjevac. Pitao me što je ono baš franjevačka karizma i koja je osobina te karizme? Što je ono po čemu se franjevci razlikuju od drugih i po čemu su oni posebni? Zašto bi netko bio franjevac? Pa je onda nabrajao druge zajednice: npr. karizma salezijanaca je da rade s mladima, dominikanaca da propovijedaju i bave se znanošću itd. A što je ono baš franjevačko? Zaustavio sam se par trenutaka i razmišljao sam. Prilično sam brzo sažeo tu Franjinu i franjevačku posebnost u jednu riječ: malenost. To mi se čini glavnim obilježjem franjevačke i Franjine karizme. Franjo je sebe i braću nazvao „manjom braćom“. Htio je da se ta bit sačuva u službenom imenu. Malenost mu je bila važna! S tom malenošću i Franjo i franjevci mogu se baviti svime. To je njihov način života i rada. Dva su detalja kojima je Franjo bio oduševljen: poniznost Božja koja se očitovala u utjelovljenju i rođenju Isusa Krista i ljubav koja se očitovala u njegovoj smrti na križu. Bio je oduševljen Božjom malenošću: on, koji je Svevišnji i Svemogući, rađa se kao čovjek. Bog se tako ponizio. Franjo je jako volio hvalospjev iz Poslanice Filipljanima (2,6-11): „Isus Krist, trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom nego sam sebe oplijeni postavši ljudima sličan, obličjem čovjeku nalik. Ponizi sam sebe poslušan do smrti, smrti na križu…“ Veliki Bog učinio se našim bratom, našim manjim bratom. Franjo zaključuje jednostavno. Ne komplicira. Ako je Bog izabrao put malenosti, onda je to dobar put. Ako je Bog odlučio ići tim putem, onda je dobro da i mi idemo tim putem. I Franjo je pošao. Opredijelio se za malenost. Tome je učio svoju braću i danas Crkvu uči tome istome.

Franjo je slobodan od svojeg „projekta“

Zato jer je bio malen, Franjo je mogao kleknuti pred križ. On je tu malenost živio u svom odnosu s Bogom. Prihvatio je svoju ovisnost o Bogu. Suprotno

od malenosti je neka bahatost, samodostatnost. Takvima ne treba Bog. Zato jer je malen, on ima potencijal da upravu Redom, kojeg je on osnovao, prepusti drugima. Mi znamo kako je teško nešto što je naše prepustiti drugima. Volimo se vezati u svoje projekte. Ima toga i u našim bratstvima. I u našim obiteljima. Franjo je bio slobodan od svojeg „projekta“. Malen je. Zato mu je to bilo lako učiniti. Zato jer je malen on je svjestan svojih grijeha. Ponizno ih svećenicima ispovijeda i od Boga moli oproštenje. Franjo se ne boji takve malenosti. To iskustvo čini ga sposobnim da prihvati slabost drugih ljudi i da se nad tim ne sablažnjava. To mogu samo maleni. Zato jer je malen, on zna kako je važno opraštati. I uči svoju braću da opraštaju. I kaže da nismo dobri ako ne znamo opraštati.

Samo onaj tko je malen može reći da su mu svi ljudi braća. I da su mu životinje i biljke i sva stvorenja braća i sestre. Samo onaj tko je malen može usred divljanja križarskih ratova sjesti sa sultanom u Egiptu i s njim razgovarati bez potrebe da ga preobrati, da ga uvjeri, da ga u raspravi pobijedi. Samo onaj tko je malen zna se istinski radovati. Franjina priča o savršenom veselju nije ništa drugo nego priča o malenosti. „Kada nas braća ne bi primila, a mi se ne bismo naljutili – to bi bilo savršeno veselje.“ To može samo maleno i ponizno srce, samo malen i ponizan um.

Malenost je svugdje dobrodošla

Malenost je tako lijepa, a bahatost je tako ružna. Malenost je u isto vrijeme i lagana i teška. Kada nam se malenost svidi u Bogu, onda ona može imati smisla i za nas. I jedino tada ona može biti smislena.

Bila jednom jedna baka Iva. Često je bivala na misi. Kada su ona i njezin dedo slavili 50 godina braka upitao sam je gdje se krije tajna uspjeha i što je ono najvažnije u braku. Veli ona: „Poniznost, pratre! Poniznost je najvažnija. Jer Bog ljubi poniznost. Oholost se Bogu ne mili. Di ima poniznosti, ima i ljubavi. Poniznost je ljubav. Eto to ti je najvažnije.“ Malenost je svugdje dobrodošla. I Bog se zaljubio u malenost Djevice Marije. U svojem Veliča Marija kaže da njezin duh klikće i raduje se u Bogu jer je on „pogledao na neznatnost svoje službenice“. Marija sebe doživljava neznatnom. To je Marijina malenost. Bog se u takvu malenost zaljubio.

Mojsije je rekao Bogu: „Nemoj mene slati pred faraona jer ja ne znam govoriti!“ On ne nastupa iz svoje samouvjerenosti i bahatosti. On nastupa iz malenosti. Bog ljubi njegovu malenost. I služi se tom malenošću da izvede svoj narod iz ropstva u slobodu. Gospodine, nauči nas ljepoti malenosti.

Osposobi nas za nju. Oduševi nas za nju. Ona je tebi mila. Daj da i nama takva bude.

OPOMENA VI.
O nasljedovanju Gospodina

fra Ante Marić, OFM

Svi, braćo, gledajmo dobrog pastira, koji podnese muku križa da spasi ovce svoje (usp. Iv 10,11). Za Gospodinom su išle ovce njegove u trudu i naporu, u sramoti i gladi (usp. Rim 8,35; 2 Kor 11,27), u slabosti i kušnji i u svemu ostalome, i za to su od Gospodina primile život vječni. Stoga je velika sramota za nas sluge Božje što su sveci učinili djela, a mi želimo odatle primiti čast i slavu samo pripovijedajući ih i propovijedajući o njima.

Šesta je *Opomena* jedna od kraćih i u isto vrijeme jedna od sadržajnijih. Sv. Franjo kao da je u ovoj *Opomeni* izvukao svu onu srž odnosa s Dobrim Pastirom.

Nadahnuće ovoj *Opomeni* daje mu Ivan evanđelist 10. poglavljem svoga Evanđelja: Dobri Pastir. U toj kratkoj prispodobi Isus je svojim apostolima, ljudima svoga vremena i nama danas dao u najkraćem svoju autobiografiju. Prispodobu započinje riječima: „Zaista, zaista kažem vam: Tko u ovčinjak ne ulazi na vrata, već se uspinje na drugome mjestu, on je lopov i razbojnik. Tko ulazi na vrata on je pastir ovaca.“ (Iv 10,1-2) Prispodoba se, iako kratka, sastoji iz tri dijela. Istiniti pastir je onaj koji ulazi na vrata. Njemu noćni čuvar ovaca otvara tor i ovce slušaju njegov glas. One ga po glasu razaznaju od svih ostalih i slušaju njegov glas, jer im je poznat. I kad ih izvede, on krene pred njima, a one sretne i sigurne idu za njim. Za tuđincem ne idu, na njegov se glas razbjegnu, jer im je nepoznat i boje ga se.

Za Gospodinom su išle ovce njegove

I ovce cijeli svoj život idu za svojim pastirom, jer su kroz Njega, koji im je vrata, ušle u svoj život i na svoju pašu. Bilo je u tom nasljedovanju, i hodu za Pastirom, i teških i neugodnih trenutaka. Sveti Franjo navodi divno mjesto iz Poslanice Rimljanima sv. Pavla apostola: „Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolje? Tjeskobe? Progonstvo? Glad? Golotinja? Pogibao? Mač?“ (Rim 8,35) Sve ove strahote su u usporedbi s Njegovim glasom ništa. Ovce sve to podnose i idu za svojim Pastirom. Sveti Franjo u Opomeni predivno veli: *Za Gospodinom su išle ovce njegove u trudu i naporu, u sramoti i gladi...*

Zar u ovim riječima ne vidimo svetoga našega oca Franju pred zrcalom. Sve je uzeo na svoja ramena, i ide za svojim Pastirom, jer je Njegov glas neodoljiv. U svom su hodu pobijedile, te vjerne i poslušne ovce, sve svoje slabosti i kušnje. Prošle su čišćenje poput zlata na taljici.

Te vjerne i ustrajne ovce, što prate svoga dobrog Pastira, zadobile su već u svom životu nagradu, a u vječnosti su okrunjene vijencem pravednosti i vječne nagrade. One su nama, veli sveti Franjo, svijetli primjer nasljedovanja i života. Ne smijemo ih samo svojim usnama slaviti i častiti, već jedino nasljedovanjem i svojim vlastitim životom. Poput njih valja nam slijediti dobrog Pastira – bilo to zgodno ili nezgodno.

Konkretna je ova opomena i te kako. I meni danas. Puna su mi usta hvale za te divne i vječne primjere vjernih ovaca. Pričam drugima o njima i o njima propovijedam, a sam ne nasljedujem svoga dobrog Pastira. Stoga je to za mene, veli mi sv. otac Franjo, velika sramota. Nisam dostojan ni ime im sveto spomenuti. Dostojan sam samo nasljedovati ih i slijediti stope svoga dobrog Pastira.

U to vrijeme, kada je sveti Franjo izrekao riječi ove Opomene, aktualni su bili prvi franjevački mučenici u Maroku. Mnogi su fratri, vjerujem, izricali na njihov primjer vatrene propovijedi, a sami su bili mlaka i nevjerodostojna života. Zato je, kako tumač ove Opomene u Franjevačkim izvorima veli Jordan Janski o tom toj braći rekao: „Neka se svatko hvali vlastitim, a ne tuđim mučeništvom.”

Ja ću prepoznati Njegov glas

Opomena mi pruža pouku da ustrajno, kad Pastir dobri otvori jutro moga dana, krenem za njim. On će me prozvati mojim imenom. Ja ću prepoznati Njegov glas, hodit ću za njim taj cijeli dan i sve druge dane svoga života.

Sveti Franjo u ovoj *Opomeni* donosi i iz II. Poslanice Korinćanima (11, 24-27) predivnu misao, koja i te kako ide u prilog smislu i shvaćanju ove *VI. Opomene:*

„Od Židova sam primio pet puta po trideset i devet udaraca. Triput sam šiban, jedanput kamenovan, triput brodolom doživio, dan i noć proveo na dubokom moru. Bio sam na čestim putovanjima u pogiblima od rijeka, u pogiblima od razbojnika, u pogiblima od sunarodnjaka, u pogiblima od pogana, u pogiblima u gradu, u pogiblima u pustinji, u pogiblima na moru, u pogiblima od lažne braće, u trudu i muci, u čestim bdijenjima, u gladi i žeđi, u zimi i golotinji.”

I zar se u ovom živopisnom Pavlovom sjećanju proživljenog ne otkriva pravi smisao ove *Opomene* – Da našem nasljedovanju Krista – dobrog Pastira – ništa ne smije postati preprjekom?

Hodočašće u Asiz OFS-a Međugorje

Vesna Šimić, OFS

Početkom studenog, točnije od 6. do 10. nas 30-ak članova Franjevačkog svjetovnog reda iz Međugorja, zajedno s duhovnim asistentom fra Zvonimirom Pavičićem, uputilo se na hodočašće u Asiz, mjesto našeg serafskog oca sv. Franje. Tijekom pet dana, osim Asiza posjetili smo i Camposampiero, Padovu, La Vernu, Fonte Colombo i Greccio. U Camposampiero-u smo, između ostaloga, posjetili crkvu sv. Ivana Krstitelja i sv. Antuna u kojoj se nalazi kapelica Viđenja, na tom mjestu se Djetešce Isus ukazalo sv. Antunu. Sljedeće jutro posjetili smo La Vernu, franjevačko svetištu koje se nalazi na litici uglavnom okruženo šumom na 1283 m nadmorske visine u toskanskim Alpama. Sljedeći dan smo započeli jutarnjom molitvom časoslova u hotelskoj kapelici te smo autobusom krenuli prema svetištu Porcijunkula gdje smo slavili svetu misu u jednoj od kapelica svetišta.

Autobusom smo nastavili put prema bazilici sv. Franje u starom dijelu Asiza. To velebno zdanje franjevci su počeli graditi nakon smrti sv. Franje. U sklopu kompleksa nalazi se grob sv. Franje, donja crkva, gornja crkva, samostan, biblioteka, muzej.

Na tom svetom mjestu ostali smo nešto duže u molitvi za nas same i za naše bližnje, da po zagovoru sv. Franje ponizno slijedimo Isusa Krista kojeg je on tako ljubio da je sve ostavio poradi njega. Posjetili smo i crkvu Nouva di Assisi, sagrađenu na mjestu obiteljske kuće sv. Franje. Ispred se nalazi kip Franjinih roditelja. Kratko smo posjetili crkvu u kojoj se nalazi tijelo mladog blaženika Carla Acutisa, sveca koji je gajio duboku pobožnost prema svetoj Euharistiji. Dalje smo nastavili prema crkvi sv. Damjana gdje smo s redovnicima molili večernji čas. Kasnije smo posjetili crkvu sv. Klare, gdje se nalazi njezin grob, i za nju se vežu mnoga čudesa, prije smrti joj se ukazala Blažena Djevica Marija, a njezina majka i dvije sestre također su postale redovnice klarise. Zadnji dan hodočašća izmolili smo jutarnju molitvu časoslova i krenuli prema bazilici sv. Klare u kojoj se nalazi njezin grob, u tišini smo molili, molili zagovor ove ljupke svetice, koja je vidjevši kako se promijenio sv. Franjo, htjela slijediti njegov primjer i nije se pokolebala. Slavili smo svetu misu u ovoj za franjevačku obitelj veoma važnoj crkvi. Napustivši Asiz krenuli smo prema Fonte Colombo, u prijevodu Izvor golubova. Poznat kao franjevački Sinaj jer na ovom mjestu 1223.g. sv. Franjo završava Pravilo reda koje je odobrio Papa Honorije III. Pod dojmom ovog snažnog mjesta nastavili smo kratku vožnju prema Grecciu, mjestu u kojem je sv. Franjo sa mještanima uprizorio prve žive jaslice. Za kraj hodočašća, doživjeli smo radost Božića na vrhu jednog brda i u tišini daleko od buke. Za nas je bila velika radost hodočastiti na ova sveta mjesta u godini kada franjevačka obitelj slavi 800 godina od pisanja i odobrenja Pravila reda i uprizorenja prvih živih jaslica. Duhovno osviježeni i obogaćeni, vratili smo se našim domovima i obiteljima iako Asiz također smatramo našim drugim domom. Zahvalni smo dragom Bogu za ovo neopisivo predivno iskustvo. Posebna zahvala vodstvu našeg bratstva za besprijekornu organizaciju ovog hodočašća.

Obred trajnih zavjeta u OFS-u Široki Brijeg

Monika Naletilić, OFS

Dana 15. listopada 2023. u mjesnom bratstvu Široki Brijeg održan je obred trajnih zavjeta pod svetom misom u 11 sati.

Svoje „Evo me" rekle su sestre: Gordana Bubalo, Davorka Eljuga, Zdenka Kožul, Ana Kraljević i Martina Šakota. Svetu misu i obred zavjetovanja predvodio je duhovnik bratstva fra Dane Karačić. U propovijedi se osvrnuo, između ostalog, na rečenicu iz Matejevog Evanđelja: „Doista, mnogo je zvanih, malo izabranih." Ova rečenica je ujedno bila i geslo navedenog događaja. Ulogu svjedoka imale su sestre Milka Hrkać i Draženka Musa, a trajno zavjetovane sestre u ime bratstva primila je mjesna ministra Dragana Lasić. Duhovnik fra Dane je u ime Crkve dao potvrdu istog. Nakon svečanog blagoslova nastavili smo bratsko druženje ispred crkve uz skromnu zakusku.

Zahvalni smo Bogu i svetom Franji što je naše bratstvo bogatije za pet sestara. Želimo im mir i ustrajnost na njihovom franjevačkom putu.

Novo vijeće OFS-a Međugorja

Nakon održanog Izbornog kapitula bratstva Franjevačkog svjetovnog reda u Međugorju 9. listopada 2023. u ovom broju lista predstavljamo novoizabrano Vijeće. Kapitulom je predsjedala područna ministra Marijana Barbarić uz prisustvo mjesnog duhovnog asistenta fra Zvonimira Pavičića, kojega je područni duhovni asistent fra Josip Vlašić delegirao jer je on bio opravdano spriječen nazočiti kapitulu. U izborima je sudjelovalo 26 članova bratstva s pravom glasa.

Zovem se **Vesna Ostojić.** Rođena sam 2. 10. 1975. Udana sam i majka troje djece. U bratstvo OFS-a Međugorje ulazim 2013., a 2015. dajem svoje trajne zavjete. 2020. bratstvo me izabire za ministru i mandat mi se produžuje 2023. Tako da trenutno obnašam drugi mandat ministre. Utječem se sv. Franji i Duhu Svetomu da mi da snage da dostojno mogu služiti svome bratstvu.

Zovem se **Sanja Ivanković.** Rođena sam 14. 12. 1978. godine. Supruga sam i majka troje djece. Bratstvo mi je povjerilo službu dominstre. Nadam se da ću uz Božju pomoć službu odgovorno i savjesno obavljati.

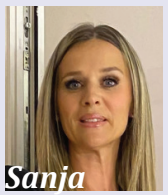
Zovem se **Draga Volarić.** Rođena sam 1954. u Međugorju. Supruga sam i majka dvojice sinova, baka šestero unučadi. Do umirovljenja radila sam kao profesorica ekonomske skupine predmeta u srednjoj školi Dr. fra Slavka Barbarića u Čitluku. U OFS sam ušla 2017., a trajne zavjete dala 2019. Izabrana sam za učiteljicu formacije. Nadam se da ću povjerenu službu, uz Božju pomoć i zagovor sv. Franje, obavljati odgovorno.

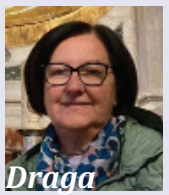
Zovem se **Marija Vasilj.** Rođena sam 28. 4. 1980. Udana sam i majka četvero djece. Po zanimanju sam ekonomist referent za obračun. U bratstvo Međugorje ulazim 2012. godine da bi svoje trajne zavjete dala u 3 mjesecu 2013. Prvi mandat, gdje me bratstvo izabire za tajnicu, trajao je od 2013. - 2016. godine. Nakon toga ponovno me izabiru 2016. - 2019. Moj treći mandat započeo je u 10. mj. 2023. gdje mi bratstvo ponovno daje povjerenje u obnašanju ove dužnosti. Hvala dragom Bogu i sv. Franji što s ljubavlju služim našem mjesnom bratstvu.

Zovem se **Jure Čilić,** rođen 26. 12. 1982. Oženjen, otac četvero djece. Za mene je ovo četvrti mandat u Vijeću bratstva. Povjerena mi je služba rizničara. Savjesno i s ljubavlju, uz pomoć Božju, služit ću bratstvu.

Zovem se **Kornelia Vasilj,** rođena 3. 3. 1972., udana, majka dvoje djece. Služba - povjerenica za Framu.

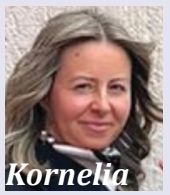

Vesna

Sanja

Draga

Marija

Jure

Kornelia

Novo vijeće OFS-a Čitluka

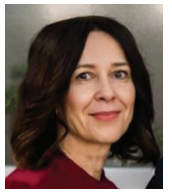

Nakon izbora u čitlučkom bratstvu koji su se održali 29. rujna 2023. u ovom broju Franjinih stopa predstavljamo novoizabrano Vijeće. Želimo im marljiv, ponizan i plodonosan rad!

Zovem se **Josip Primorac**, oženjen sam i imam troje djece. Izabran sam treći put za službu ministra u bratstvu. Radujem se novom služenju, jer je OFS moja druga obitelj.
Zovem se **Danijela Pehar,** majka sam troje djece. U treći red sam ušla 2013 god. Izabrana sam za službu dominstre, to mi je čast i blagoslov.
Zovem se **Anela Korać.** Udana sam i imam jedno dijete. Na zadnjim izborima sam izabrana u službu učiteljice formacije. Veselim se službi i nadam se da ću, uz zagovor svetoga Franje, dostojno služiti svome bratstvu. Mir i dobro!
Hvaljen Isus i Marija. Zovem se **Valentina Bevanda**. U sakramentu braka sam 12 godina sa svojim suprugom Mladenom. Prvi put sam izabrana za službu tajnika OFS Čitluk. Iznimno mi je zadovoljstvo i čast da mogu služiti Gospodinu i svojoj braći i sestrama.
Mir i dobro!
Zovem se **Miljenko Marinčić.** Čast mi je i blagoslov u bratstvu vršiti dužnost rizničara, drugi mandat. Oženjen i sa suprugom već 10-ak godina članovi FSR-a. Blagoslovljeni i sa troje djece. Mir vam i dobro!
Zovem se **Nikola Vidić,** u braku sam sa Tinom, koja je također u OFS-u. Roditelji smo četvero djece. Trajne zavjete dali smo zajedno 2016. godine. Drugi put na mjesnoj razini izabran sam za službu povjerenika za Framu. Radujem se službi i

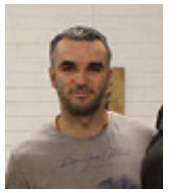

Josip

Danijela

Anela

Valentina

Miljenko

Nikola

Seminar trajne formacije OFS-a Hercegovine

Davorka Eljuga, OFS

U petak 3. studenog 2023. započeo je seminar trajne formacije područnog bratstva OFS-a Hercegovine u Masnoj Luci. Okupilo se 35 svjetovnih franjevaca iz 12 bratstava u Hercegovini. Organizator ovog seminara bilo je Područno vijeće zajedno s duhovnim asistentom fra Josipom Vlašićem. Nakon srdačnog dočeka i smještaja, program je započeo svetom misom, koju je predvodio fra Josip. Slijedilo je upoznavanje i druženje. Dan smo završili klanjanjem Presvetom Oltarskom Sakramentu.

Gosti predavači bili su fra Marko Bandić i fra Sretan Ćurčić. Fra Marko je govorio o sv. Franji - učitelju života. Govorio nam je o jednom segmentu onoga što je Franji bilo najvažnije, a to je Euharistija. Potaknuo nas je da se pripremimo za svetu misu i da aktivno na njoj sudjelujemo. Sv. Franjo je sve crpio iz svete mise. Euharistija je izvor i središte franjevačke duhovnosti. Pozvani smo i poslani svjedočiti i biti sluge i glasnici velikoga kralja poput sv. Franje. On je svoju ljubav i strahopoštovanje prema Euharistiji izrazio ovako: "Cijeli čovjek neka se zaprepasti, cijeli svijet neka uzdrhti i nebo neka kliče, kad je na oltaru, u rukama svećenika, Krist, Sin Boga živoga." Potrebno je srcem slaviti svetu misu, jer je to najveća molitva. Fra Sretan nam je govorio o patnji. Poučio nas je kako Krist daje smisao patnji. On nas ne oslobađa patnje, već odlazi na križ. Upravo ga je osvojio Isus na križu. Bit naše duhovnosti je patnja, problemi koje moramo nositi. Naučio nas je da je Muka Isusova za Franju bila Ljubav Isusova. Naglasio je da je bitno da zavolimo svoju prošlost, svoju patnju, strah, tjeskobu. Tek će tada naša slabost postati naša jakost. Trebamo se Isusu zahvaliti i moliti ga da osjetimo Njegovu ljubav u trenucima patnje. Pomogao nam je da se otvorimo jedni drugima i govorimo o patnji i problemima. Poseban doživljaj bila je molitva pred Križem u subotu večer. Seminar je završio 5. studenoga svetom misom u 10 sati. Misno slavlje uljepšale su Josipa i Maja svojim prelijepim pjevanjem. Srce je prepuno dojmova. U ovoj prekrasnoj oazi vratili smo se na Izvor našeg života i napunili svoje baterije.

Sjednica Nacionalnog vijeća OFS-a
i posjet sestrama Misionarkama ljubavi u Banja Luci

Josipa Begić, OFS

Nacionalno vijeća Franjevačkog svjetovnog reda (OFS-a) u Bosni i Hercegovini održalo je svoju 7. sjednicu u subotu, 18. studenoga 2023.

Sjednica je održana u prostorijama Franjevačkog samostana na Petrićevcu u Banja Luki. Na sjednici su prisustvovali: duhovni asistent fra Miro Relota, ministra Ivana Vidović, učiteljica formacije Mirela Barbarić, tajnica Mirjana Biljaka, rizničar Anto Stanić, međunarodni delegat Božica Lončar i povjerenica za Framu Josipa Begić.

Domaćin na Petrićevcu bio im je fra Domagoj Šimić, nekadašnji nacionalni duhovni asistent OFS-a. Odabir lokacije za sjednicu nije slučajan. Povod da to bude Banja Luka je i završetak Nacionalne humanitarne akcije OFS-a i Frame u kojoj su prikupljana sredstva za pomoć u radu sestrama Misionarkama ljubavi koje djeluju u Banja Luci. Ovom prigodom članovi Nacionalnog vijeća posjetili su sestre, s njima se družili te im predali prikupljena sredstva. Framaši i svjetovni franjevci iz cijele Bosne i Hercegovine, uz pomoć svojih župljana, za sestre su prikupili 51 000 KM.

Uz radost i zahvalnost koja isijava iz njihovih lica, sestre su ministri uručile pismo zahvale, koje će biti proslijeđeno svima bratstvima koja su sudjelovala u akciji. Ostatak nedjelje članovi Nacionalnog vijeća proveli su razgledavajući Banja Luku, u čemu su im pomogli brat i sestra, Bernarda i Dario, koji redovito volontiraju kod časnih sestara.

Posebno treba istaknuti posjet katedrali, gdje je članove Vijeća primio rektor katedrale Pero Grgić te im govorio o katedrali i bl. Ivanu Merzu.

Pet bratstava zajedno proslavili blagdan Sv. Elizabete Ugarske

Vinko Sliško i Marija Dilber, OFS

17. studenog 2023. pet mjesnih bratstava u Tomislavgradu zajednički je proslavilo blagdan zaštitnice OFS-a, sv. Elizabete Ugarske.

Prigodno su u posjet Tomislavgradu došla mjesna bratstva iz župa: Livno, Ljubunčić, Mostar i Suhopolje s duhovnim asistentima fra Jurom Perićem i fra Antom Kelavom.

U pratnji vodiča Vinka Šarca bratstva su razgledala baziliku i izložbu Duvanjskog praslona. Potom je uslijedila krunica te misno slavlje u bazilici koju je predslavio župnik i duhovni asistent fra Hrvoje Miletić uz koncelebraciju pet svećenika.

Misu je započeo spomenom na žrtvu Vukovara i pozivom da se molimo za sve žrtve u Domovinskom ratu.

Župnik je propovijedao o svetoj Elizabeti, njezinom vjernom služenju Bogu i svome suprugu usprkos njezinih šest velikih životnih kušnji.

Istaknuo je njezino pomaganje siromašnima naglasivši njezinu rečenicu da se svecem ne postaje na Nebu nego na zemlji.

Misno slavlje je uveličao zbor Frame Tomislavgrad.

Poslije mise svi su ostali na prigodnom druženju uz zakusku.

Obred trajnih i privremenih zavjeta u bratstvu OFS-a Mostar

Marija Brkić, OFS

Na svetkovinu Isusa Krista – Kralja svega stvorenja, u Dan Gospodnji 26. studenog 2023. godine, na večernjoj misi, održan je obred trajnog i privremenog zavjetovanja u bratstvu Franjevačkog svjetovnog reda Mostar. Misno slavlje predvodio je fra Ante Kelava, mjesni duhovni asistent OFS-a Mostar, a krunicu prije mise su predmolili naši framaši.

Članovi bratstva dostojanstveno su i svečano sudjelovali u procesiji noseći svijeće, koje su postavljene ispred oltara. Sjaj svijeća je obasjavao geslo izabrano od strane zavjetovanika, koje je glasilo: ”A povrh svega – ljubav!” Ljubav je gorila i u srcima trećara koji su, privremeno ili trajno, dali zavjete življenja Evanđelja po primjeru i riječima sv. Franje Asiškog, prema Pravilu Franjevačkog svjetovnog reda. Privremene zavjete, po prvi put, dale su sestre Antonija Nikolić, Mija Roso i Nikolina Zovko, a trajne zavjete braća Nikola Krstičević i Pero Brkić, te sestra Marija Brkić.

Zavjete je u ime bratstva primila sestra Antonela Pehar, ministra, a u ime Crkve, zavjete je potvrdio duhovni asistent fra Ante Kelava. Ulogu svjedoka vršile su sestre Maja Božić i Ivana Lovrić. Novozavjetovani članovi bratstva su sudjelovali u čitanju i prinosu darova, a zbor mladih je uveličao ovo slavlje svojim skladnim pjevanjem i prigodnim franjevačkim pjesmama. Duhovni asistent nas je u homiliji pozvao da u svakodnevnom životu budemo vjerni Kristu, a kršćanskim životom budemo na radost i pomoć našim bližnjima koji u svom srcu nose Krista. Nakon mise, uslijedilo je prigodno druženje.

Među članovima OFS-a osjećala se posebna radost i povezanost po Duhu Svetom, a zavjeti su cijelom bratstvu unijeli svježinu i novi polet. Stariji članovi bratstva dočekuju nove, mlade članove širom otvorenih ruku i radosna srca, a mlađi članovi svakodnevno uče od onih starijih.

Bogu hvala! Našoj braći i sestrama želimo mir i ustrajnost u življenju zavjeta, a cijelom bratstvu obilje blagoslova. Ne zaboravimo svakodnevno stavljati Boga na prvo mjesto, jer ”povrh svega – ljubav”!

A Bog je Ljubav: ostanimo u toj Ljubavi! Mir i dobro.

15. nacionalno hodočašće bosanskoj kraljici Katarini

Mladen Bosankić, OFS

U nedjelju 22. listopada 2023. u župnoj i samostanskoj crkvi svetog Ivana Krstitelja u Kraljevoj Sutjesci, okupio se velik broj hodočasnika na 15. nacionalnom hodočašću bosanskoj kraljici Katarini i na susretu Franjevačkog svjetovnog reda u BiH. Na godišnje hodočašće kraljici Katarini pristiglo je više od 300 svjetovnih franjevaca - članova 26 bratstava u BiH i hodočasnici koji su rodom iz Župe Kraljeva Sutjeska, a žive diljem svijeta. Prigodan program započeo je već u 10 sati uvodnim obraćanjem i pozdravnim riječima područnog i nacionalnog duhovnog asistenta fra Mire Relote i nacionalne ministre Ivane Vidović koji su izrazili radost što se već 15. godinu OFS okuplja na nacionalnom hodočašću u Kraljevu Sutjesku povodom smrti kraljice Katarine koju trećoredci smatraju blaženom i od koje, kako je Vidović naglasila, "…možemo naučiti mnogo toga, kako svjedočiti svoju vjeru, imati pouzdanje u Boga čak i u teškim trenucima i ostati vjeran svome pozivu." Osim toga, spomenuli su kako je druga važna prigoda koju franjevačka obitelj slavi ove godine – 800. obljetnica Božića i događaja živih jaslica kada je sveti Franjo na nov način proslavio Božić u svome samotištu u Grecciu, a potom je nacionalna učiteljica formacije Mirela Barbarić pročitala kratko razmišljanje o tom događaju. Nakon toga uslijedila je molitva krunice i prigoda za svetu ispovijed. Sveta misa započela je svečanom procesijom kroz sutješku crkvu. Euharistijsko slavlje je predvodio fra Drago Pranješ, definitor provincije Bosne Srebrene i duhovni asistent mjesnog

bratstva u Župi Bučići, uz koncelebraciju župnika i gvardijana fra Bone Tomića, vikara Hercegovačke franjevačke provincije fra Mire Šege i 15-ak drugih svećenika, te uz sudjelovanje franjevačkih bogoslova. Na početku misnog slavlja gvardijan i župnik fra Bono Tomić izrazio je radost zbog velikog broja okupljenih hodočasnika i poželio im srdačnu dobrodošlicu. U propovijedi je fra Drago govorio o čovjekovoj slobodi i dostojanstvu po kojima je sličan svome Stvoritelju. Podsjetio je na biblijsku knjigu postanka i izvještaj o stvaranju čovjeka: „Tu nije riječ o slučajnom pozivu i slučajnom biću. Prva biblijska istina o čovjeku je da je čovjek poseban i da je posebno pozvan." Nadalje je naglasio kako je Bog želio čovjeka kao slobodno biće. „To znači da se to biće treba okretati Bogu, ne iz neke programiranosti ili iz nekog naređenja, nego potpuno slobodno, otvoreno se okretati Bogu. U to biće Bog je stavio božansku snagu ljubavi koja se okreće drugome samo u slobodi i ljubav." Fra Drago Pranješ na kraju je zaključio kako bismo trebali živjeti svoje dostojanstvo u kakvoj god ulozi života bili: ulozi kraljice, ulozi političara, učitelja, svećenika, radnika, oca, majke, učenika, djeteta. Misno slavlje animirao je župni zbor pod ravnanjem Marine Kovač. Nakon svete mise nastavljeno je zajedništvo i bratsko druženje u crkvenom dvorištu gdje je za zajedničkim stolom blagovao velik broj članova OFS-a.

Zavjeti u OFS-u župe Krista Kralja u Čitluku

Tina Vidić, OFS

Trodnevnica zaštitniku Župe Krista Kralja u Čitluku počela je uistinu svečano i posebno: polaganjem zavjeta članova bratstva OFS-a i primanjem novih članova u bratstvo. Svečano misno slavlje predvodio je fra Josip Vlašić, područni duhovni asistent Franjevačkog svjetovnog reda. U propovijedi se posebno osvrnuo na važnost očuvanja mira prvo u vlastitom srcu i životu, a samim tim i u široj zajednici. Naglasio je ono što često kao ljudi zaboravljamo: da smo sami gospodari svoga mira i da nam ga nitko ne može oduzeti, koliko god mi imali uvriježeno mišljenje da nas drugi uznemiravaju svojim riječima ili postupcima. Također je bio dirnut slikom ispred sebe: župna crkva prepuna vjernika, što je na žalost u većini krajeva svijeta danas rijetkost. Prisutnima se obratio i mjesni ministar bratstva Josip Primorac te primio želje članova za pristupanjem u bratstvo i polaganjem trajnih zavjeta. U bratstvo je toga dana, 23. studenog 2023. primljeno devet novih članova: Katica Marić, Ivona Šetka, Matilda Korać, Ivanka Pervan, Ivanka Bulić, Mira Turudić, Senka Pervan, Ankica Primorac i Ljilja Kordić. Trajne zavjete su položili: Lucijana Gagro, Ilka Marinčić, Gordana Smoljan, Vedrana Sulić i Rozana Marinčić. Primljenim i zavjetovanim sestrama želimo Božji blagoslov i ustrajnost u pozivu.

Dani berbe maslina 2023.

Dragana Lasić, OFS

"Kako li krasan bješe (...) kao maslina puna plodova i kao čempres što se diže u oblake."
(Sir 50, 5a.10)

U subotu 18. 11. nas nekoliko trećara odazvalo se pozivu časnih sestara iz Bijelog Polja za pomoć u berbi maslina. Jedno nezaboravno, novo i lijepo iskustvo. Iako je mjesec studeni, nama studeno nije bilo. Prekrasne zrake Sunca, miris maslina, puno smijeha, toplih i ugodnih razgovora, pozdrav Gospi u podne te naravno radni dio obilježili su današnji dan. Ručak, degustacija

maslinovog ulja, soka od šipka, pita, peciva, kolača i kave na otvorenom - neprocjenjivo. Bogu hvala na današnjem danu, zajedništvu te susretu s našim sestrama i ostalim volonterima, jer ovakva lijepa iskustva ostaju u trajnom sjećanju. Veselimo se dolasku i iduće godine, ali u puno većem broju, led je probijen!

Održana Generalka duše - duhovna obnova za žene

Antonia Bubalo, OFS

U Domu sv. Ante na Humcu, 2. prosinca 2023. drugu godinu za redom održala se duhovna obnova za žene pod nazivom Generalka duše u organizaciji OFS-a Humac. Naslov duhovne obnove je metaforičan jer u ovo vrijeme priprave za Isusovo rođenje, pripremajući svoj dom i sve potrebno da bismo što svečanije dočekali blagdane, zaboravimo i od silnih obaveza ne stignemo počistiti našu nutrinu – onu istu u kojoj bi se trebao roditi Bog.

Gotovo 400 žena iz raznih susjednih župa okupilo se kako bi poslušalo zanimljiva predavanja o odnosima, ulozi žene u obitelji i društvu, ali i životna svjedočanstva u kojima su mogle čuti kako Gospodin čini sve novo. Organizatori su se pobrinuli za čuvanje djece kako bi majke mogle neometano slušati sve ono što su im predavači imali za reći. Stana Pehar, iz karizmatske zajednice Nanovo rođeni iz Botinca pored Zagreba progovorila je o temi „Odnos ili ponos?“, te kroz svakodnevne primjere iz partnerske i roditeljske uloge ponudila svoja razmišljanja s kojima su se mnoge žene mogle poistovjetiti. Uslijedilo je predavanje Marija Brkića, magistra psihologije, te edukanta realitetne psihoterapije pod supervizijom. „Tjeralica: žena vrsna“ je bila tema kojom se Mario dotakao naših uputa i očekivanja koja imamo kao žene. Na zanimljiv i humoristučan način prošao je kroz lik žene od djetinjstva do starosti s porukom da potraga za ženom vrsnom nikad ne prestaje i da je put važan jednako kao i cilj. Svoje životno svjedočanstvo o svom starom i novom životu kojega je dobila, te o trnovitom putu kojeg je prošla sa svojim suprugom Josipom podijelila je Marijana Grgić. Njihov brak se na društvenim mrežama činio savršen i idiličan, no stvarnost je bila zapravo potpuno drugačija. Marijanina emotivna priča dodirnula je mnoge te pokazala kako je Bogu sve moguće, čak i u nadi protiv svake nade. Nakon prvog bloka predavanja uslijedila je okrjepa za koju su se pobrinuli vrijedni članovi OFS-a, a potom je uslijedio drugi dio duhovne obnove pod vodstvom fra Ante Vučkovića. Na samo njemu svojstven način progovorio je što je to što treba znati o ženi vodeći se biblijskim tekstovima i ženama iz Biblije. Duhovna obnova iz Doma se preselila u novu crkvu sv. Ante na najvažniji dio, slavlje svete mise i klanjanje pred Presvetim koje je animirala Petra Terkeš. Zahvalni dragom Bogu na svim udijeljenim milostima, svim ljudima koji su bili dio ovog projekta, fratrima iz samostana, te Frami Humac, nadamo se da će sjeme posijano ovom duhovnom obnovom obilno uroditi plodom.

(Za sve oni koji nisu mogli biti prisutni, sva predavanja će uskoro biti dostupna na Youtube kanalu OFS HUMAC.)

Proslava trajnih zavjeta u bratstvu OFS-a Drinovci

Milena Leventić, OFS

Na prvu adventsku nedjelju, 3. prosinca 2023. godine održan je obred trajnog zavjetovanja u mjesnom bratstvu OFS-a Drinovci. Obred zavjetovanja održan je za vrijeme pučke svete mise, koju je predslavio duhovni asistent bratstva fra Dario Galić, uz koncelebraciju župnika fra Josipa, u nazočnosti članova mjesnoga bratstva OFS-a i velikog broja vjernika. Trajno su se zavjetovale sestre: Branka Rogić, Danijela Spajić, Ksenija Pandžić, Milenka Tomas, Tonka Majić i Žanet Leventić. Zavjete je u ime Franjevačkog svjetovnog reda primila ministra bratstva sestra Nives Tomas, a duhovni asistent fra Dario Galić u ime Crkve i potvrdio. Ulogu svjedoka vršile su trajno zavjetovane sestre Miljenka Majić i Zdravka Alerić. Misna čitanja su čitale zavjetovane sestre, a veliki župni zbor uzveličao je misno slavlje svojim skladnim pjevanjem. Ovim svečanim i za bratstvo velikim činom nastavljen je proces obnove našeg mjesnog bratstva, a nadamo se da će se broj novih članova uz naš trud i Božju pomoć nastaviti povećavati. Našim sestrama – koje su se zavjetovale želimo ustrajnost i radost u življenju zavjeta.

Primanja i zavjetovanja u OFS-u Posušje

Na svetkovinu Bezgrješnog Začeća Blažene Djevice Marije, u petak 8. prosinca 2023., u mjesnom bratstvu OFS-a Posušje, održan je obred primanja i zavjetovanja u Red. Tako su dvije sestre primljene u bratstvo, tri sestre su na godinu dana obnovile zavjete, a sestre Vinka Kovač i Marica Penava dale su trajne zavjete. Sestre su obećale živjeti Evanđelje po primjeru sv. Franje, ostajući u svom staležu. U ime Franjevačkog svjetovnog reda zavjete je primila ministra Ružica Vranjković, a u ime Crkve potvrdio duhovni asistent bratstva fra Ivan Landeka. Svjedoci zavjetovanja bile su sestre Vinka Koštro i Zvjezdana Čutura. Svetu misu su pjevanjem animirali posuški framaši. Ovom slavlju zavjeta pridružili su se i članovi mjesnog bratstva OFS-a Tomislavgrad. Nakon svete mise zajedništvo je nastavljeno u vjeronaučnom centru uz zakusku i druženje trećara i framaša.

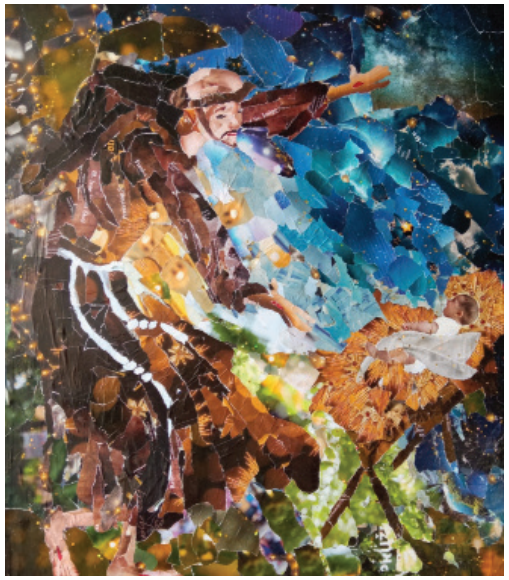
Izložba jaslica u Kosači

Mirjana Ćavar, OFS

Ove godine slavimo 800 godina od proslave Božića u Grecciu, kada je sveti Franjo sa svojom braćom prvi put uprizorio scenu rođenja našega Spasitelja Isusa Krista. Tako su područna vijeća OFS-a i Frame u Hercegovini, u dogovoru s provincijalom, potaknuli mjesna bratstva Frame i OFS-a na izradu jaslica. Ideja je bila da se izrade jaslice od prirodnih materijala, npr. drvo, kamen, tkanina, vuna, staklo, konac, koža, boje itd. Svi pristigli radovi izloženi su u Hrvatskom domu Herceg Stjepana Kosače.

Izložba je službeno otvorena 13. prosinca 2023. i ostat će otvorena do 24. prosinca. Svi zainteresirani mogu posjetiti izložbu svakim danom od 13. do 24. prosinca, u vremenu od 15 do 20 sati. Također pripremljeni su i letci koje su dobila sva bratstva Frame i OFS-a kako bi ih postavili u crkvama te na taj način upoznali župljane o tome kako je sv. Franjo priredio prve jaslice i kako bi ih pozvali da posjete ovu izložbu. Ova obljetnica i izložba pozivaju nas da uz pomoć jaslica ponovno pronađemo razlog našeg božićnog slavlja. Stavimo u središte naše proslave ponizno Betlehemsko Djetešce.

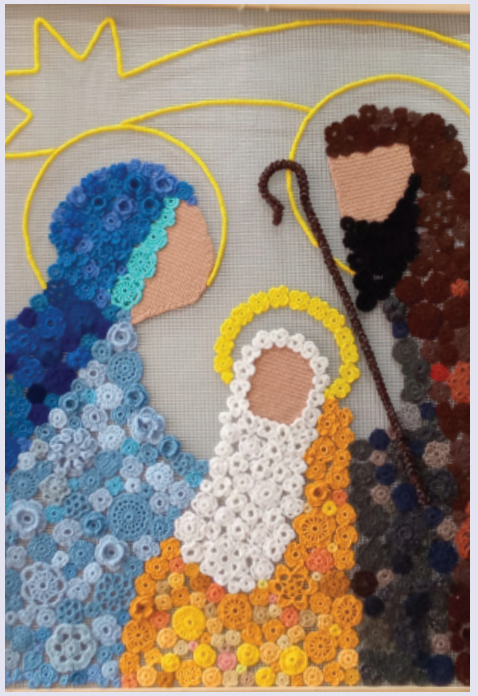

Nacionalni OFS u Asizu

Mirela Barbarić, OFS

U Grecciu

Kroz rad Nacionalnog povjerenstva za formaciju, sasvim spontano, ali ne i slučajno, nego nadahnuto Duhom Svetim, izrodila se ideja da se organizira Nacionalno hodočašće Franjevačkog svjetovnog reda u Asiz.

Kroz mjesečne teme, koje je za mjesna bratstva kroz 2023. godinu pripremalo Povjerenstvo, obrađivala su se značajna mjesta povezana za život i djelovanje svetoga Franje. Poticaj za sve ovo bile su najavljene franjevačke obljetnice koje će se obilježavati u ovoj i narednim godinama. Kako nam je već poznato u 2023. slavimo 800 godina kako je sveti Franjo napravio prve jaslice. Ovim hodočašćem Nacionalno vijeće OFS-a omogućilo je barem jednom dijelu braće i sestara iz cijele Bosne i Hercegovine da posjete Asiz, a ovo je i prigoda da se na svoj način, kao Nacionalno bratstvo, pridružimo obilježavanju franjevačkih obljetnica.

Hodočašće je održano od 6. do 11. prosinca 2023. Želja Nacionalnog vijeća, kao organizatora hodočašća, bila je da na hodočašću sudjeluje svako mjesno bratstvo, stoga je dopis dostavljen u sva mjesna bratstava OFS-a.

54 hodočasnika iz 21 mjesnog bratstva iz cijele BiH, među kojima su bili i članovi Nacionalnog vijeća, pratio je nacionalni duhovni asistent fra Miro Relota. Za organizaciju i program hodočašća zaslužna je Ivana Alpeza iz mjesnog bratstva OFS-a Mostar.

Prvog dana, hodočasnici su najprije obišli crkvu sv. Klare, gdje se čuva originalni križ sv. Damjana s kojega je sveti Franjo čuo glas: „Franjo idi i popravi moju kuću koja se ruši!“ Popravio je što je mogao, a dalje je rekao nama da započnemo gdje je on stao. Stoga smo dalje i krenuli do mjesta gdje nas on čeka, svojim tjelesnim bratom magarcem, ali duhom jako prisutnim, do Bazilike sv. Franje, posjetiti njegov grob.

Krhotine svoje duše predali smo Isusu i krenuli na počinak, a drugi dan započeli smo posjetom Porcijunkuli, kolijevci franjevaštva.

Najmanjoj i najdražoj gdje smo slavili i svetu misu. Uslijedio je posjet Rivotortu. Tu je Franjo naučio da kuća nije tijesna gdje čeljad nije bijesna.

Naše Nacionalno bratstvo dolazi u posjet mjestu gdje je začetak franjevaštva započeo klupkom snažne molitve naše braće. Nakon Rivotortea nastavljamo prema crkvi sv. Damjana, mjestu gdje je Gospodin progovorivši Franji, našega brata potaknuo na izgradnju žive Crkve. Treći dan započeli smo posjetom crkvi sv. Rufina. Crkva koja predstavlja kamen temeljac Franjine vjere, krštenje. Dalje nastavljamo do crkve sv. Marie Maggiore i trga Vescovado. Temelj nije dovoljan. Krhotine treba zakrpiti, učvrstiti i graditi. Trg Vescovado nas vraća stotine godina unazad kada se Franjo odrekao zemaljskoga oca i potpuno svoju volju uskladio s Božjom. Trg Vescovado mjesto je Franjine potvrde riječi:„Ti Gospodaru“ vlastitim djelima. A zatim ulazak u crkvu i molitva pred izloženim tijelom sveca u tenisicama Carla Acutisa.

Ovaj dan bio je rezerviran za posjeti Grecciu, mjestu gdje je sv. Franjo uprizorio prve jaslice. Na Grecciu je svaki dan Božić, stoga smo čestitali jedni drugima, nazdravili hercegovačkom lozom, bosanskim likerima i zasladili se šapama.

Treći dan hodočašća sudionici su potvrdili sebi razlog ljubavi prema svome franjevačkome pozivu. Zadnji dan hodočašća bio je rezerviran za posjet posebnom mjestu, brdu La Verna, a zatim je uslijedio povratak kući te hod ovim svetim mjestima prenijeti u hod svakodnevicom i svoj poziv živjeti u svojim obiteljima.

Osvjetljena bazilika sv. Franje

KRONIKA DOGAĐANJA U MJESNIM BRATSTVIMA FRANJEVAČKOG SVJETOVNOG REDA

9. listopada – OFS Kočerin: Molitveni susret i obred primanja i obnove zavjeta u bratstvu. Ivan Martinović i Ljubica Vukoja su primljeni, a zavjete su obnovile sestre Mirgita Banožić, Vesna Vukoja i Zdravka Ivanković; **OFS Međugorje:** Izborni kapitul bratstva; **OFS Tomislavgrad:** Molitveni susret Lectio Divina, predvodio fra Hrvoje Miletić. **10. listopada – OFS Čerin:** Mjesečna skupština bratstva. Duhovni asistent fra Tomislav Sablje obradio je temu iz franjevačkih jubileja „Rieti"; **OFS Čitluk:** Hodočašće bratstva u Svetu Zemlju; **OFS Široki Brijeg:** Susret druge skupine početne formacije; **OFS Humac:** Gost predavač: fra Ivan Hrkać. Tema: „Učitelju gdje stanuješ?" **11. listopada - OFS Tomislavgrad:** Održan je susret simpatizera na temu: „Kako moliti časoslov". Susret je animirao duhovni asistent fra Hrvoje Miletić i Vjekoslav Bagarić, učitelj formacije. **12. listopada – OFS Posuški Gradac:** Tjedni susret bratstva. Molitva Časoslova i izrada jaslica. **13. listopada – OFS Humac:** Zajednički susret s Framom. Trećar Damir Šiljeg je framašima, koji će uskoro obnoviti svoja obećanja, pričao kako je važno sebi posvijestiti „dubinu" i „težinu" obećanja/zavjeta koje izričemo pred bratstvom i Crkvom. **14. listopada – OFS Kočerin:** Hodočašće s framašima u Međugorje; **OFS Široki Brijeg:** Duhovna obnova uoči polaganja zavjeta. **15. listopada – OFS Široki Brijeg:** Slavlje trajnih zavjeta u bratstvu. **16. listopada – OFS Mostar:** Susret simpatizera i novaka. **17. listopada – OFS Čerin:** Tjedni susret bratstva; **OFS Ružići:** Mjesečna skupština bratstva. Gost predavač fra Marko Bandić; **OFS Čitluk:** Tjedni susret bratstva. Tema: „Časoslov"; **OFS Međugorje:** Molitveni susret bratstva; **OFS Tomislavgrad:** Molitveni susret bratstva. Molitva časoslova i mjesečne nakane. Fra Hrvoje Miletić je govorio na temu: „Gospa od Anđela – Porcijunkula"; **OFS Humac:** Mjesečna skupština bratstva - rad po grupama. Tema: „La Verna - mjesto sljubljenosti Isusa i Franje u Ljubavi". **18. listopada – OFS Posuški Gradac:** Tjedni susret bratstva. Molitva časoslova i izrada jaslica. **20. listopada - OFS Tomislavgrad:** Bratstvo je organizirano išlo gledati film „Zvuk slobode". **21. listopada** – Područni seminar za učitelje formacije. **22. listopada** – XV. nacionalno hodočašće bosanskoj kraljici Katarini Kosači u Kraljevu Sutjesku i susret Franjevačkog svjetovnog reda u BiH. **24. listopada – OFS Čerin:** Pohod Područnog vijeća bratstvu Čerin prilikom nadolazećih izbora; **OFS Čitluk**: Tjedni susret bratstva. Rad u skupinama; **OFS Međugorje:** Tjedni susret bratstva. Gost predavač bio je fra Ivan Hrkać koji je održao zanimljivo i poučno predavanje o svetoj gori „La Verni". **25. listopada – OFS Međugorje:** Sastanak Vijeća OFS-a i Frame. Tema susreta bila je realizacija i pravljenje ja-

slica za izložbu u Kosači i druga tekuća pitanja; **OFS Široki Brijeg:** Blagdan bl. Katarine Kotromanić – Za vrijeme sv. mise u 19 sati održani obredi primanja i prvih zavjeta u Franjevačkom svjetovnom redu. **26. listopada – OFS Posuški Gradac:** Mjesečna skupština bratstva; **OFS Široki Brijeg:** Sveta misa za pokojne članove OFS-a. **27. listopada – OFS Humac:** Zajednička duhovna obnova OFS-a i Frame pred zavjete i primanja i obećanja. Duhovna obnova započela je prilikom za sv. ispovijed, a potom smo slavili sv. misu. Nakon mise nagovor je imao fra Ivan Hrkać. **28. listopada – OFS Široki Brijeg:** Naša prva humanitarna subota – prikupljanje namirnica za korisnike Caritasa OFS-a. **29. listopada – OFS Humac:** Zavjetovanje u OFS-u te primanja i obećanja u Frami. Na večernjoj svečanoj sv. misi trećari i framaši izrekli su svoje zavjete i obećanja, u ime Crkve zavjete i obećanja je primio područni duhovni asistent Frame fra Jozo Hrkać. **30. listopada – OFS Mostar:** Susret trajne formacije. Tema susreta: „La Verna". **31. listopada – OFS Ružići:** Tjedni susret bratstva. Tema „Isola Maggiore"; **OFS Čitluk:** Molitveni susret bratstva; **OFS Međugorje:** Molitveni susret bratstva. Sveta misa i Klanjanje Presvetom;

OFS Humac: Filmsko-edukativna večer. Gledali smo duhovni nagovor na temu: „Očekivanja od zajednice". **3. studenog – OFS Posuški Gradac, OFS Mostar, OFS Tomislavgrad, OFS Humac:** Misa za pokojne članove iz svih franjevačkih redova; **OFS Posušje:** Mjesečna skupština bratstva. Gost predavač bio fra Gabriel Mioč, koji je govorio o listu „Naša ognjišta". **5. studenog – OFS Drinovci:** Mjesečna skupština bratstva. Tema skupštine: „Potpuni oprost prigodom 800. obljetnice Božića u Grrecciu sv. Franje Asiškoga". Susret animirao duhovni asistent fra Dario Galić; **OFS Široki Brijeg:** Mjesečna skupština bratstva. **6. studenog – OFS Kočerin:** Mjesečna skupština bratstva; **OFS Mostar:** Mjesečna skupština bratstva. Tema: „Ispovijed". Voditelj: duhovni asistent fra Ante Kelava; **OFS Tomislavgrad:** Zajednički molitveni susret Lectio Divina OFS-a i Frame koji je predvodio fra Hrvoje Miletić. **7. studenog – OFS Čerin:** Mjesečna skupština bratstva. Svjedočanstvo sestre Lidije Šarac „Put svetog Jakova, Santiago de Compostela"; **OFS Čitluk:** Mjesečna skupština bratstva; **OFS Široki Brijeg:** Susret prve skupine početne formacije; **OFS Tomislavgrad:** Formacijski susret za simpatizere održao je fra Hrvoje Miletić na temu: „Što smo to mi obećali obredom obećanja?" **8. studenog – OFS Tomislavgrad:** Mjesečna skupština bratstva. Obradili smo 11. temu Nacionalnog vijeća „Fonte Colombo". **6.-10. studenog – OFS Međugorje:** Hodočašće bratstva u Asiz. **13. studenog – OFS Mostar:** Susret za one koji će davati prve i trajne zavjete. Voditelj: Dragana Marić, učiteljica formacije.

14. studenog – OFS Ružići: Lectio divina; **OFS Čitluk, Međugorje, Čerin, Gradnići:** Zajednički molitveni susret trećara iz Brotnja; **OFS Široki Brijeg:** Susret druge skupine početne formacije; **OFS Humac:** Mjesečna skupština bratstva. Zabavni susret. **15. studenog – OFS Posuški Gradac:** Tjedni susret bratstva. Molitva Časoslova i izrada jaslica; **OFS Široki Brijeg:** Susret privremene formacije. Obrađena je prva Opomena sv. Franje, „O tijelu Gospodnjem". **17. studenog – OFS Posuški Gradac:** Mimohod za Vukovar ispred župne crkve do spomenika: framaši, OFS i ostali puk; **OFS Mostar, OFS Tomislavgrad:** Druženje bratstava u Tomislavgradu i zajednička proslava sv. Elizabete Ugarske. U zajedništvu su sudjelovala i 3 bratstva iz područnog bratstva Bosne Srebrene: Suhopolje, Livno i Ljubunčići; **OFS Međugorje:** Na blagdan svete Elizabete Ugarske, naše zaštitnice svetu misu i prigodnu propovijed održao je fra Zvonimir Pavičić u crkvi svetog Jakova. Tom prilikom su trećarice iz našeg bratstva pekle svoje domaće kruhove koji su kasnije donirani pučkoj kuhinji Marijine ruke; **OFS Široki Brijeg:** Proslavili smo blagdan sv. Elizabete Ugarske. Nakon sv. mise kratko druženje u čast sv. Elizabeti. Uslijedila je procesija sa svijećama u spomen na žrtve Vukovara, zajedno s framašima; **OFS Veljaci:** Na blagdan sv. Elizabete, crkvom u Veljacima širio se miris toplog kruha. Kruhove su pripremile i donijele na blagoslov članice OFS-a Veljaci, a nakon blagoslova kruhovi su odnešeni u pučku kuhinju „Marijine ruke" u Ljubuškom; **OFS Humac:** Nakon mise članovi bratstva dijelili kruščiće, simbolično uz blagdan sv. Elizabete. **18. studenog – OFS Mostar:** Duhovna obnova bratstva pred zavjete. Voditelj: fra Fran Ćorić; **OFS**

Široki Brijeg: Bratski pohod trećara Turčinovićima povodom trodnevnice u čast Gospe od zdravlja. **19. studenog – OFS Čerin:** Večernja sveta misa prilikom prvih privremenih zavjeta sestre Ružice Martinac i obećanja Frame Čerin; **OFS Ružići:** Humanitarna akcija Frame i OFS-a. Članovi Frame i Franjevačkog svjetovnog reda napravili su humanitarnu akciju gdje su se organizirali i podijelili u skupine te obišli župu, prilikom čega su prikupljali osnovne namirnice (krumpire, voće, povrće, higijenske potrepštine) za Majčino selo. **20. studenog – OFS Kočerin:** Molitveni susret bratstva; **OFS Tomislavgrad:** Članovi bratstva predmolili krunicu na Radio Mariji. **21. studenog – OFS Čerin:** Tjedni susret bratstva. Tema „Isola Maggiore"; **OFS Čitluk:** Tjedni susret bratstva. Gledali film „Grabovica"; **OFS Međugorje:** Razmjena iskustava iz Asiza; **OFS Humac:** Bratski i pastoralni pohod Područnog vijeća OFS Hercegovina. **23. studenog – OFS Čitluk:** Slavlje trajnih zavjeta u bratstvu; **OFS Široki Brijeg:** Sveta misa za pokojne članove OFS-a. **26. studenog – OFS Mostar:** Slavlje zavjeta u bratstvu.

28. studenog – OFS Čerin: Tjedni susret bratstva. Duhovni asistent fra Tomislav Sablje imao je predavanje na temu „Svi sveti Franjevačkog Reda"; **OFS Čitluk:** Molitveni susret bratstva; **OFS Međugorje:** Na susretu uz molitvu i franjevačke teme koje obrađujemo obavili smo izvlačenje imena osoba za koje ćemo moliti u vremenu došašća i tako se još bolje pripremiti za nadolazeći Božić; **OFS Humac:** Susret bratstva – rad po grupama. Tema: „Fonte Colombo". **30. studenog – OFS Humac:** Molitveni susret zajedno s Framom. **4. prosinca – OFS Mostar:** Mjesečna skupština bratstva. **5. prosinca – OFS Čitluk:** Mjesečna skupština; **OFS Široki Brijeg:** Mjesečna skupština bratstva. Rad u skupinama. Tema trajne formacije „Greccio". **12. prosinca – OFS Čitluk:** Božićna čaša razgovora.

Obred primanja i prvih zavjeta u OFS-u

Monika Penavić, OFS

Dana 25. listopada 2023. u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije za vrijeme večernje mise, širokobriješko bratstvo slavilo je obred primanja i polaganja prvih zavjeta. Uoči polaganja zavjeta održana je duhovna obnova i prigoda za ispovijed kako bi se što bolje pripremili za ovaj svečani događaj. Prije samog početka svete mise, izmolili smo krunicu sv. Franje s nakanom da hodimo ustrajno na putu franjevaštva. U bratstvo su primljene sestre: Daliborka Ćužić, Drina Kraljević, Sanja Kraljević, Blaženka Rezić, Darijana Slišković, Marijana Slišković, Nada Sopta i Ružica Sopta. Svoje prve zavjete dali su: Ivanka Brekalo, Snježana Lasić, Jozo Mandić, Jure Škegro, Monika Penavić i Karlo Vukoja. Naš duhovni asistent fra Dane Karačić predvodio je misno slavlje uz prigodnu propovijed. Ministra Dragana Lasić primila je nove sestre i prve zavjete u ime bratstva, a fra Dane ih je potvrdio u ime Crkve. Ulogu svjedoka vršile su trajno zavjetovane sestre Draženka Musa i Milka Hrkać. Misno slavlje obogatio je naš trajno zavjetovani brat Ivan Zadro pjevanjem i sviranjem. Na kraju mise, naš fra Dane uputio je podršku svim primljenim i zavjetovanim trećarima te poželio mir i ustrajnost na putu nasljedovanja svetog oca Franje i Krista. Naglasio je da su trećari blagoslov prvo u svojoj obitelji, onda u Crkvi i široj zajednici. Potom je uslijedilo čestitanje uz prigodne darove i druženje uz zakusku, koje su pripremile naše trećarice. Ovom prigodom zahvaljujemo i našim učiteljicama formacije Moniki Naletilić i Suzani Hrkać koje su kandidate u svojoj skromnosti i jednostavnosti poučavale kako ići Franjinim stopama i živjeti Evanđelje.

Biskup Petar Palić zaredio za đakona fra Vinka Baćka

U nedjelju 29. listopada u župi Presvetog Srca Isusova u Chicagu za đakona je zaređen fra Vinko Baćak.

Na svečanom euharistijskom slavlju koncelebriralo je trinaest svećenika, među kojima su bili provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozo Grbeš, kustos Hrvatske franjevačke kustodije Svete Obitelji fra Marko Puljić, fra Vinkov profesor liturgike s CTU-a o. Richard Fragomeni, fra Jerry Bleem, gvardijan samostana sv. Ante u Chicagu fra Nenad Galić, župnik župe sv. Mihovila arkanđela u Tomislavgradu fra Hrvoje Miletić koji je u obredu ređenja fra Vinku obukao dalmatiku, te ostala braća franjevci iz Kustodije: fra Lawrence Frankovich, fra Dražan Boras, fra Dragan Bolčić, fra Gabrijel Škibola, fra Lovro Šimić, fra Luka Ćorić i fra Stipe Rotim. Govoreći općenito o Božjem pozivu, biskup Petar je na početku svoje homilije rekao da Gospodin poziva slobodno i očekuje odgovor u slobodi. Ono što Bog od svakoga od nas traži je da postanemo slobodni za Njega i Njegovo poslanje. Obraćajući se ređeniku fra Vinku, biskup je rekao da služba đakonata nije prijelazna služba na putu do svećeništva, jer svi službenici Crkve zadržavaju svoju đakonsku službu dok služe Božjemu narodu, hrabreći ga da i on sam ispuni svoju krsnu ulogu kao dio svećeničkog naroda. Na kraju euharistijskog slavlja provincijal HFP fra Jozo Grbeš uputio je riječi zahvale biskupu Petru i vjernicima te je čestitao novozaređenom đakonu fra Vinku govoreći: “Budi sluga svih i bit ćeš velik. Ako želiš biti velik, bit ćeš zaboravljen. Jednostavna je to dimenzija života: mi smo tako često u našim životima oni koji čistimo prašinu, da ljudi bolje vide.”

Tranzitus sv. Franje u Franjevačkoj i blagoslov Stepinčeva poprsja

I ove godine svečano je proslavljen Tranzitus u franjevačkoj crkvi u Mostaru. Proslavila ga je cijela razgranata franjevačka obitelj sv. Petra i Pavla: fratri na čelu s o. Provincijalom, časne sestre, Frama, trećari, vjerni puk. Ovogodišnjoj proslavi Transitusa pridružio se i srebrni jubilej proglašenja blaženim kardinala Alojzija Viktora Stepinca. Kroz dušu prolazi sjećanje na tog velikog čovjeka našega naroda i velikog i svetog čovjeka Rimokatoličke crkve. Sjećamo se da je 24. lipnja 1938. pohodio naš grad i naš samostan, te bio s braćom u našem klaustru. Kao da je nekom čarobnom rukom nakon dugih godina oživjelo prijateljstvo naših fratara s obitelji pokojnog hrvatskog kipara Ante Starčevića, koji je u našoj Provinciji na mnogim mjestima ostavio traga svoje umjetnosti. U posjeti njegovoj obitelji, supruga Marija (92 godine) sa svojom djecom poželjela je fratrima darovati poprsje Alojzija Stepinca u gipsu, kojeg je izradio njezin muž Ante. U ljevaonici umjetnina Ujević u Zagrebu poprsje je odliveno u broncu, te ga je 6. srpnja 2023. preuzeo o. provincijal fra Jozo Grbeš u pratnji Ane Marije Starčević i fra Ante Marića. Poprsje je postavljeno u klaustar Franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla u Mostaru.

Provincijsko hodočašće na Široki Brijeg

Na spomendan Blažene Djevice Marije od Krunice, 7. listopada 2023., stotinjak je sestara s redovničkim podmlatkom Provincije pohrlilo Gospi na Široki Brijeg gdje je upriličena prva mjesečna duhovna obnova sestara u ovoj školskoj godini.

U popodnevnim satima sestre su se uputile na Bile gdje su posjetile Groblje mira.

Domaćin i tumač bio je fra Miljenko Mića Stojić, koji je sestrama predstavio projekt memorijalnog centra od ideje do ostvarenja. Govor je popraćen molitvom

i paljenjem svijeća kod križa pokojne sestre Regine Milas (1945.) i za sve pokojne žrtve svih totalitarizama čija su imena upisana ili se još ispisuju i svoje će mjesto naći u Groblju mira.

Đakonsko ređenje u Mostaru

Sedmorica svećeničkih kandidata, trojica iz Mostarsko-duvanjske biskupije, jedan iz Trebinjsko- mrkanske biskupije i trojica iz Hercegovačke franjevačke provincije, zaređeni su za đakone 21. listopada u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

Misno slavlje predvodio je biskup mostarsko-duvanjski i upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić u zajedništvu s apostolskim vizitatorom s posebnom ulogom za župu Međugorju mons. Aldom Cavallijem te uz koncelebraciju provincijala Hercegovačke franjevačke provincije fra Joze Grbeša, generalnog vikara hercegovačkih biskupija don Nikole Menala te brojne druge svećenike.

Nakon ulazne procesije, u kojoj su sudjelovali i bogoslovi Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu s rektorom vlč. Zdenkom Spajićem te bogoslovi Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu s rektorom vlč. Željkom Faltakom, na početku misnoga slavlja mons. Palić pozdravio je

okupljene svećenike, bogoslove, sjemeništarce, sve vjernike a napose ređenike. Nakon što je don Nikola predstavio ređenike, biskup je uputio homiliju.

Po rukama mostarsko-duvanjskoga biskupa i trebinjsko-mrkanskoga upravitelja mons. Petra Palića đakonsko ređenje primili su Luka Cvitanović (župa Sv. Petra i Pavla Mostar), Mato Puljić (katedralna župa Marije Majke Crkve – Mostar), Antonio Zirdum (župa Sv. Ivana Apostola i Evanđelista – Mostar), Gabrijel Pavlović (župa Sv. Petra i Pavla – Rotimlja), fra Ante Begić i fra Željko Tomić (župa Bezgrješnog začeća BDM – Posušje) te fra Ante Vukoja (župa Sv. Petra i Pavla – Kočerin).

Susret braće južnoslavenske konferencije OFM-a

U Međugorju je od 7. do 9. studenog 2023. godine upriličen je prvi susret franjevačke braće južnoslavenske konferencije kao dio projekta za pripremu Kapitula franjevačkog Reda 2025. godine s ciljem da braća pridonesu temama koje bi trebalo obraditi i ugraditi u zajednički hod bratstva Reda.

Sudjelovalo je dvadeset braće iz šest franjevačkih provincija Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Slovenije.

Ovo je prvi put da se na ovakav način i na ovoj razini održao susret braće franjevaca koji vrše razne službe u zajednicama.

Kršteni su:

Ante Kujundžić Lujan četvrto je dijete Josipa i Ivane, članice OFS-a Široki Brijeg. Ante je kršten 8. 10. 2023. u crkvi sv. Ane u Poljicama, Imotski.

Jona Banožić drugo je dijete Ante i Ane, članice OFS-a Kočerin. Jona je rođen 22. kolovoza 2023., a kršten je 21. listopada 2023. Krstio ga je fra Velimir Mandić u crkvi sv. Petra i Pavla na Kočerinu.

Luka Karlović drugo je dijete u obitelji Marina i Andree, članice OFS-a Čerin. Luka je rođen 2. rujna 2023., a krstio ga je don Ilija Petrović 29. listopada 2023. u crkvi svetog Franje u Čapljini.

Ivan Brekalo, sin Josipa i Kristine Brekalo (članovi OFS-a Mostar), kršten je 1. 10. 2023. godine u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru. Krstio ga je fra Ante Marić. Ivan je šesto dijete u obitelji Brekalo.

Samuel Primorac, četvrto dijete Antonije i Kristijana, članova OFS-a Humac, rođen je 24. rujna, a kršten je 2. studenog 2023. u crkvi sv. Ante na Humcu. Krstio ga je stric fra Antonio Primorac.

Vjenčani su:

Marija Kežić i Emanuel Volarević vjenčali su se 16. rujna 2023. u crkvi sv. Ante na Humcu. Svetu misu i obred vjenčanja predvodio je fra Marko Bandić. Marija je članica OFS-a Humac.

Naši pokojnici

fra Filip Sučić

Fra Filip Sučić preminuo je 19. studenog u svojoj 79. godini života, 57. godini redovništva i 52. godini svećeništva u samostanu sv. Petra i Pavla u Mostaru. Rođen je 2. lipnja 1945. godine u Roškom Polju od roditelja Ante i Kate r. Radoš. Osnovnu školu završava u rodnom mjestu, a srednju u Zadru, Splitu i Dubrovniku. Bogoslovni fakultet završio je u Sarajevu, Königsteinu i Freiburgu, Njemačka.

Franjevački habit obukao je na Humcu 14. srpnja 1967., a vječne zavjete položio je na La Verni 17. rujna 1971. Redove đakonata i svećeništva podijelio mu je biskup Adolf Kindermann u Königsteinu 16. travnja i 29. lipnja. U Hercegovini je djelovao kao odgojitelj bogoslova na Humcu, drugi i potom prvi meštar novaka. Pet godina je samostanski i župni vikar u Tomislavgradu, a potom odlazi u misije u DR Kongo. Došao je u Kongo 1983. i ostao do 2017. – dakle 35 godina. Djelovao je kao kapelan, župnik, tajnik i ekonom biskupije Kamina te pokrajinski gvardijan zajednice bijelih franjevaca u Katangi. Utemeljio je misiju Kikunki 1992. K tome fra Filip 1994. nasljeđuje fra Blagu Brkića u projektu prevođenja i izrade potrebnih knjiga na kiluba jezik.

Priredio je katekizam, časoslov, nedjeljni misal za narod (A, B, C), sakramentar, Rimski pontifikal, molitvenik, Sveti tjedan, molitve nedjeljom bez svećenika i dr. Godine 2017. vratio se iz Konga te je raspoređen za kapelana u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, kao i za arhivara Provincije, a po smrti fra Mate Dragićevića (veljača 2019.) i za privremenog ekonoma Provincije (do listopada 2019.). Misa zadušnica slavila se 20. studenoga u crkvi sv. Petra i Pavla, a sprovodni obredi i ukop na groblju Karaula.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Anica Marinović *(1941. - 2023.)*

Anica je članica bratstva OFS-a Drinovci, krasi je primjer revnog kršćanskog života. U bratstvo je primljena 23. listopada 1959., a trajne zavjete dala je 1. siječnja 1961. Bog joj je podario mnogo godina. Umrla je 30. listopada 2023., doživjevši duboku starost u molitvi i zajedništvu sa svojim bližnjima. Neka joj sveti Franjo po zagovoru Blažene Djevice Marije izmoli vječnu nagradu kod Gospodina, u kojega se toliko pouzdavala.

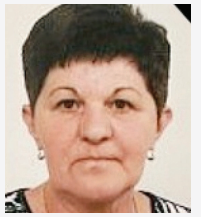
Pokoj vječni daruj joj, Gospodine!

fra Vinko Kurevija

Fra Vinko Kurevija preminuo je 20. studenog u 60. godini života, 41. godini redovništva i 33. godini svećeništva u franjevačkom samostanu u Tomislavgradu. Rođen je u Tubolji, župa Tomislavgrad, 21. listopada 1964. Osnovnu školu završio je u Tomislavgradu, a srednju je započeo u Tomislavgradu i nastavio u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom. Bogoslovni studij završio je na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu i u Fuldi u Njemačkoj. U franjevački novicijat stupio je na Humcu 1983., a svečane zavjete položio je također na Humcu 1989. Za đakona je zaređen u Mostaru 1990., a za svećenika u Fuldi 1991. Pastoralno je djelovao kao župni vikar na Širokom Brijegu (1991.-1994.), potom u Čapljini (1994.-1996.), pa ponovno na Širokom Brijegu (1996.-2000.). Potom je godinu dana bio kapelan potom župnik u Roškom Polju (2000. - 2005.). Od 2005. do 2010. je župnik u Tomislavgradu, a od 2010. do 2022. u Seonici. Tu je počeo pobolijevati te je 2022. premješten u samostan u Tomislavgrad, gdje je i preminuo. Misa zadušnica slavila se 21.studenog u crkvi sv. Nikole Tavelića u Tomislavgradu, a sprovodni obredi i ukop na groblju Karaula. Širokobriješki framaši između ostalog su u oproštajnom govoru rekli: *Vodio si našu Framu od 1998. do 2000., ali si ostao naš duhovni asistent zauvijek. Radovali smo se svakom susretu na obljetnicama i druženjima đuturum framaša. Ti bi se uvijek pojavio isti – s osmijehom, i nakon toliko bolesti i trpljenja isto ponizan i nasmijan. Rado si nas dolazio vjenčati ili krstiti našu djecu, danas ti govorimo hvala i nemoj se ljutiti, znamo da bi se ti najradije sakrio kad bi ti htjeli za nešto zahvaliti ili odati priznanje. Mnogi su jučer i danas na vijest o tvojoj smrti izgovorili: Duša draga, pokoj mu duši! Mnogi su te voljeli! Naši župljani, Uzarićani još i najviše, pamtit će te kao dobrog i simpatičnog fratra, pamtit će te ljudi po zornicama koje ste ti i fra Branko „vratili“ u naš kraj, po Živim jaslicama koje smo s tobom i fra Mladenom Rozićem pravili, a mi nosimo u srcu mnogo toga vezanog za tebe jer si bio dio nas u tom jednom vremenu naše mladosti kad nas je baš trebalo usmjeriti…*

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Miroslava Kvesić *(1962. - 2023.)*

Miroslava, članica mjesnog bratstva OFS-a Kočerin, preminula je 24. listopada 2023. Rođena 2. listopada 1962. Odrasla je u Ljubotićima, u mnogobrojnoj obitelji Soldo, s jedanaestero djece. 1986. udaje se za Marinka, u također mnogobrojnu obitelj Kvesić. Rodili su troje djece, koje su odgojili u vjeri i u franjevačkoj duhovnosti. Svih troje djece bili su članovi Frame, a jedna kćerka također je članica Franjevačkog svjetovnog reda. Miroslava je oduvijek bila privržena Crkvi, a na poseban je način voljela Međugorje, te je često odlazila na Podbrdo i Križevac. Članica Franjevačkog svjetovnog reda bila je od 2012. godine. Zajedno s njezinom obitelji i mnoštvom naroda na vječni pokoj ispratili smo je svojim molitvama 25. listopada 2023.

Sprovodne obrede predvodio je župnik fra Mario Knezović.

Nema ko priginjat

U se vrime godišta mir se svitu navišta… Pivamo mi ovi dana i čekamo Isusa malenoga. A znademo da svako vrime ima svoje brime, znademo da bi mi rado u stara vrimena, a mlađarija bi da more priprvala i ova, ter sletila u ona vrimena što tek tribaju doć – oni volidu sve znat unaprid.

Ruška i ja smo počele pivat odma poslen Sisveta, pivale u svatovin. Otišle babe u moderne svatove pa se čudinjale i misec dana poslen. Svakakvi belaja smo vidile i znademo da mlađarija to voli, da ne voli ne bi tako činili, a babe ko babe, zamirile i odmirile… Vala Bogu, niko nas ništa ne pita i ne meremo vrlo prominit, a meremo reć šta nas brine, bi će nan lašnje.

Vako je bilo: udavala se bratovog Mirka mala, volila me ona uvik i oće da joj ja dođen u svatove i na vinčanje. Akaste svaki dan svrati i napomene mi: Nemoj da mi ne dođeš! Ko bi je undan odbijo… A Ruška je išla da izvidi. Pitan je ja malo prid svatove: - Ta nisi i ti u kastu ići? Više ona: - Dašta san, moja Boške, ta nisi ti mislila tamo ćumijat sama. Ja ću se umit i prisvuć i lipo ćemo i na vinčanje i tamokare di je večera pa koliko izduramo, neko će nas s kolin otrat kad nan dodije, kad zadrimamo. – E, lipo si to smislila Ruške, pravi si advokat, možda ja ne bi ni pošla brez tebe. - Pa dakako - zadovoljno kimne Ruška i napomene mi da nju niko nije zva u svatove vengo da ja reknen kako je mene stra same. E, manite žene, a štaš od nje.

Prvo što nan je bilo smišno je da se svatovi i povođani sastavadu prid crkvon. Nema kupovanja mlade, nema

Dio jaslica širokobriješkog OFS-a s detaljima Hercegovine

pribacivanja jabuke, mišanja juhe, nema džigerice, nema bacanja babona dici u komšiliku. Kad je to čula Ruška ne bi joj pravo, a sramota je velika što povođani neće počastit svatove i obratno.

I razglabale mi kako je danas zgoda, kad nema toje puste kentre, da se sprema oko mladine kuće i u mladoženje, oće li kiša, neće li, dočekat svate prid kućon ili u garaži ter smo Ruška i ja mislile: - E, zgodno ti je se danas udat! Ali, ljudi moji, kad smo mi vidile toju mlađariju i toji jad u oni cura i belaja pusti po njiman. Kad smo trgle prid salu, nabasale smo na drveni okvir pun umitnog cvića i naši cura što se prid njin slikaju. Ne umin ji poznat. Kosa umitna, sve ko lutke u licu, usta izvitoperile, vataju pozu pa se naerile ko da su, Bože mi oprosti, sakate. Uslika ji jadni momak, a one trče bržen-bolje da vide kakve su na sliki, pa uti ga njiman, ne meere toja, briši, ponovo me slikaj! Pa jopet poze, izbace nogu, izbace usne, isprave leđa. - E svašta nova, Ruške moja, ajmo mi ulić da ne bi i nas kogod počeja montirat i privatijo slikat prid okviron i umitnin cvićen.

Sile smo u toju dvoranu kojoj nema kraja. Undan su rekli da će mlada i mladoženja plesati. Lipo. Ustali mi, ono poče sivat, sivat, prska svitlo, Ruška stiskla oči i rukan nešto vaća u zraku, vičen joj ja: - To je vatromet, šta si se utakla u me. Ništa se to smirilo, poče nas gušit, dim lize po ciloj sali: Goriiii nešto! Vatraaaa, požaaar! izdera se Ruška, jami krpu i poče mavat. Prileti joj Marinkova žena, viče: Nije, nije, ne bojte se, to je dim, ples u oblacima. - Ples po čeme? - Oblacima!

- E svašta, ko da su Bogu na ispovid pošli, kakvi oblaci! Ajde, ajde – side Ruška, mlati krpom isprid nosa i kašlje. Sila i ja. I mene ujitijo kašalj. Bože sačuvaj, očiju ne mogu otvorit. Niti smo mi vidile šta od tog plesa niti mladu… E, manitovštine velike. Mamipara, moj brate. Ajde jilo se i pilo, igrala mlađarija, undan i mlado i staro kad je počela trusa… Lipa naša starina.

Dođe najposlen Jure Ikanov, vrti se oko stolova, ugleja nas i začudi se vrlo što mi tute sidimo. Ruška odma vraća napad: -Šta si mislijo, samo ti da vidiš svatove. –E, jadni su ti ovi svatovi, neman sukin zagangat! - Ma šta reče, moj Jure. Baš nikog da priginje? – Nema, moja Boške. Triba je doć oni Mate s Rujna, slomijo nogu i eto ti, unuk mi se ženi, ja neman sukin zagangat. – E, to je da se svi zabrinemo.

Na šta je to došlo… Nismo mi to ni izgovorili kadli izađe oni jedan svirač, nije truba vengo ono malo duže pa se dolkare završe, sakson nekakav. I on van je duduka čitavo, a gange nigdi.

Ruška tila čekat janjetinu, nisan je tila cvilit da se poslen ne raskrivi i prigovori. Vičen ja poslen janjetine: - Moramo darovat mladence, ne meremo ić, čekaj dok budne jabuka. A više mladina sestra: - Tetka, neće se jabuka kupit, ubaci se u onaj kovčeg. Bože, ja se okreni, tamo ukrasili drveno sanduče ono ko gusarsko blago i tute dadneš kovertu… A što se undan zove jabuka, možda se sad budne zvat sanduka namisto jabuka. Nako da nekog upitaš: Koliko ćeš dat za sanduku sutra u svatovin? Hahahahaaa, lipo se to minja sve, a naše glave vrlo znadu, undan nan je gore glejat sve toje promine. Prošlo je od svatova čitavo. Ruška i ja uvik uz kavu ispričamo po neki belaj što nas je gonja u svatovin. Osele, samo na vinčanje. U crkvi nan je lipo bilo, a sala je za mlađariju. I baš sidila i mislila kako se to minjaju vrimena, kako je bilo u Isusovo, kako u naše vrime, a kako će tek doć i padne mi na pamet šta bi bilo da je Isus doša na svit vode u našoj zemlji. Kako bi mu bilo, pa počnen u sebi kontat: Da si u nas rođen, Isuse, ničega ti ne bi valilo. I naše bi čobanice pustile svoja stada i donile uštipaka, grumen sira, ćaći tvome pletaru vina i materi suvi smokava. Da si u nas rođen, Isuse, more bit da bi ti koja baba i pređene čarape oplela. Da si u nas rođen, Isuse, donile bi naše žene i priki lik rodilji - kokoš za juhu. Jerbo ti je tako u nas, Isuse, priletimo jedni drugima i kad triba i kad ne triba. Da si u nas rođen, Isuse, povelo bi se kolo i muškadija bi zagangala, u nas se tako, Isuse, radost pokazuje. Da si u nas rođen, Isuse, ali nisi… Posla si nam Majku svoju na Podbrdo… I to je veliko: da se sav naš narod obrati i da povirujemo. Stoga, molim tvoju i našu Majku, da se rodiš u svakome srcu naše Hercegovine…

S ovon misli želin svizin blagoslovljen Božić i sritnu novu godinu!

Vaša Boška

Na dobro Vam došao Božić i
Sveto Porođenje Isusovo!